

Bareel

Tijdschrift voor wie ten dienste staat van buitenlanders

Dossier : Migranten en Opbouw- werk

Jaargang 5 – nummer 17 – tweemaandelijks

abonnement : 250 BF
losse verkoop : 50 BF
promotienummers : 30 BF

(ver. uitg. : Tin Wouters, Gallaitstr. 78,
1030 Brussel)

Bareel

een uitgave van de v.z.w.
BAREEL

Redactie :

Miek Aerts, Gaëtan de Moffarts,
Mark Macs, Luk Michiels, Frank
Moulaert, Lieselot Pittery, Hugo
Swinnen, Tin Wouters en Veerle Hobin

Redactie Tweede Generatie :

Julita Sanchez, Najat Naciri, Alihsan
Oztekin, Lihiana Rizzuto, Tonino
Cadau, Antonietta Ottati, Bruno
Angelo, Felice Ottati, Khadija Smami,
Aster Kalogrias, Zvonimir Muskovic,
Abdelmalik en Rachib.

Medewerkers :

Jan de Staelen, Lode Van Loock en Sarie
Abdeslam.

Redaktiesekretariaat :

Christine Van der Heyden, Pol Kongs en
Peter Hanssens.

Druk :

EPO, Berchem

Tekeningen :

Ignace Van Nevel

Foto's :

Jan de Staelen, Paul Van Wouwe en Jan
Dorpels

Redactie en administratie :

Brabantstraat 176, 1030 Brussel.
tel. : 02/216.78.19

Abonnementen :

Gratis abonnement voor wie met deze
problematiek te maken en weinig
financiële middelen heeft. Anderen
kunnen zich abonneren tegen 250 frank
per jaar, door overschrijving van dit
bedrag op rekeningnummer
001-0967311-06 van Bareel met de
vermelding "Abonnement Bareel".
In beide gevallen dient men de
invulstrook in dit nummer volledig in te
vullen en op te sturen naar
administratie BAREEL.

inhoud

Redactioneel

p. 3

Politie provoceerde werklozen

p. 4-5

Een terugblik op de rassenrellen in Groot-Brittannië : zes maanden na de hete zomer van Brixton bracht Bareel een bezoek aan het Community Relations Office aldaar.

Juridische kroniek

p. 6

Een terugblik op het tot stand komen van het verblijfs-KB van oktober 1981.

Dossier : Migranten en Opbouwwerk

p. 7-15

De lotgevallen van het migrantenopbouwwerk gedurende tien jaar regeringswisselingen en staatshervorming. Welk beleid volgt de overheid inzake integratie ? Hoe lang al, en in welke mate, is er eigenlijke sprake van een gericht beleid ? Een dossier met een kantige kanttekening.

Naar een exportpolitiek... van (werkloze) migranten ?

p.16-17

Van onthaal- naar terugkeermaatregelen, of hoe het huidige krisiskabineet de migranten van kortzichtige en foutieve economische berekeningen laat meegenieten.

Statistiekje

p.18

In afwachting van de resultaten van de volkstelling van 1981 nog enkele cijfers omtrent de leeftijdskategorieën van vreemdelingen in vergelijking met die van Belgen. Cijfers uit een mini-enquête van het NIS van 1977.

Redactie tweede generatie

p.19-22

In deze eerste bijdrage ondermeer een interview met een Spaanse jongen en het relaas van een rondetafelgesprek in Limburg met zestien jonge Italianen.

En verder

Abonnementsstrook
Dokumentatie
Beknopt

p.23

p.23

p.24

Overname :

Geheel of gedeeltelijk, van tekst en/of illustraties is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van de redactie.

Redactioneel

Zoals in ons vorig dossier 'Migranten en de Pers' werd aangekondigd, maakt Bareel in dit eerste nummer van 1982 een begin met een experiment dat de migranten zelf meer aan het woord moet laten komen.

Deze vernieuwde aanpak groeide niet alleen uit een sterk vermoeden dat ons blad door migranten weinig gelezen wordt. Vooral voelden we een soort onbehagen omdat we van mening zijn dat de migranten zelf over onderwerpen die hen op de eerste plaats aanbelangen of die mede hun toekomst in dit land bepalen, moeten kunnen uiten. Maar laten we nu ook niet ineens te veel aanpakken : de migrant bestaat immers niet. We bedoelen hiermee dat we wanneer we de verschillende nationaliteiten - met daaraan verbonden de evenveel talen -, de leeftijdsgroepen, de godsdiensten, enzovoorts opsommen, onvermijdelijk voor een enorm aanbod komen te staan. Een aanbod dat groter is dan wat Bareel kan opvangen.

Daarom groeide sinds vorig jaar de gedachte om - rekening houdend met deze beperking - spreek- en schrijfruimte te bieden aan migrantenjongeren, de zogenaamde tweede generatie. Sinds de oprichting in oktober 1981 van een tweede redactieteam dat, samen met twee personen van het vaste redaktiesekretariaat, volledig is samengesteld uit mensen van die tweede generatie, leven bij deze mensen een reeks verwachtingen. Ook zij voelen de behoefte zich op een permanente wijze te kunnen uitdrukken *elk in hun eigen anders zijn*. Hun zienswijzen en opvattingen, eigen aan hun generatie, willen zij graag in Bareel kenbaar maken. Niet alleen aan hun leeftijdsgenoten, maar aan allen die met de specifieke vragen van de tweede generatie geconfronteerd worden, dus ook de beleidsmensen. Een andere belangrijke optie van Bareel is dat de periodiciteit van ons tijdschrift verhoogd wordt. Van nu af aan verschijnen we namelijk om de twee maanden. Daarbij blijft het huidige aantal bladzijden behouden, maar - zoals in Bareel nummer 16 werd aangekondigd - zijn daarin telkens vier bladzijden voorbehouden voor de redactie van de tweede generatie.

Wij rekenen erop dat deze twee vernieuwingen het belang van een blad als het onze nog eens zullen benadrukken : niet alleen een informatiekanaal en een opiniedrager maar ook een contactorgaan tussen migranten en niet-migrant.

Terugblik op 'rassenrellen' in Groot-Brittannië

Politie provoocerde werklozen

Wie met de trein vanuit Dover de Britse hoofdstad nadert, rijdt onvermijdelijk langs een lange reeks, er op het eerste zicht allemaal eender uitzijnde 'suburbs'. De gewone Londen-bezoeker is er hoogstwaarschijnlijk nooit uitgestapt. Dat kan ook moeilijk: de rechtstreekse treinen stoppen er niet en eenmaal in Victoria Station neemt men de circle-line naar het 'West-End'. De Londense 'tube' brengt je inderdaad snel en efficiënt naar Piccadilly, Leicester Square, The Tower, Tottenham Court enzovoorts. Met diezelfde metro, langs de northern line of via de stoptrein naar Beckenham Junction kun je wel 'n eind terug, zuidoostwaarts, naar Brixton bijvoorbeeld.

Tussen de Town Hall en de spoorwegbrug ligt het verkeers- en winkelcentrum met het uit het straatbeeld niet weg te denken Mac Donalds- en Marks & Spencer-filiaal, enkele kledingszaken, een cinemazaal: een drukke High Street van enkele honderden meters lang.

Daarrond, maar vooral onder de spoorwegbrug, het gebruikelijke gewoel van de dagelijkse markt: een mengelmoe van exotische groenten

en fruit, tweedehandse, soms tot op de draad versleten schoenen en kleren, vers geslachte kippen, boeken en muziekcassettes; kopende en verkopende mensen, nietsdoende en er verveeld uitzijnde jongeren; maar ook ouderen: een evengrote mengelmoe van leeftijden en huidskleuren. Hier merkt men niet zoveel meer van het strijdgewoel van de voorbije zomer. Graffiti en slogans op openbare gebouwen, hier en daar de asresten van een half afgebrande gevel, maar die steekt toch al niet af tegen de veelheid aan ononderhouden, slordig aandoende huizenrijen.

Uit de juke-box van een centraal gelegen pub klinkt 'no woman no cry...' Bob Marley. Het is middag, er wordt veel en snel gedronken want straks sluit de pub weer tot in de vooravond. Deze openingsuren dateren van 1917 toen gevreesd werd dat te veel drinken de arbeid in munitiefabrieken zou belemmeren. In de pub zitten overwegend zwarten, maar de enkele blanken die er komen lijken vertrouwd te zijn met dit café. Men kent mekaar. Het is er donker, de muziek staat hard. De meeste drinkebroers zijn ouderen. De sfeer is niet opgewekt. Ik voel me hier een beetje als een vreemdeling.

Politiegeweld

Zes maand na de hete zomer (of was het nog lente?) brachten wij een bezoek aan Brixton. Op de Community Relations Office probeerden wij een afspraak los te krijgen met Devon Thomas, een sociaal werker. Op dat ogenblik had hij het echter zo druk dat een interview er net niet meer bijkon.

Hij zou echter zelf een en ander nasturen. Ondermeer het jaarverslag van de Council for Community Relations in Lambeth (CCRL). Deze raad zetelt in Brixton, het centrum van het distrikt Lambeth.

Uitgangspunt van het CCRL-rapport is de verkeerde interpretatie die de media gaven aan de gebeurtenissen van de voorbije zomer. Er kon geen sprake zijn van een echte rassenrel. Volgens de raad was het veeleer een opflakking van een reeds jarenlang smeulend onbehagen tegenover de

politiemethodes en -praktijken in het distrikt. Eveneens verschillende jaren reeds vestigde de CCRL hierop de aandacht en waarschuwde voor het groeiend ongenoegen en de wrevel die deze praktijken bij de bevolking teweeg brachten. Bij politieoversten vond deze waarschuwing echter geen gehoor.

Werkloosheid

Politie en persmensen maakten na de uitbarsting een balans op van mogelijke oorzaken van het gebeuren. De aanwezigheid van zoveel zwarten en kleurlingen werd automatisch in verband gebracht met de hoge kriminaliteit. Maar het achterhalen van de oorzaken werd overgelaten aan sociale werkers en eerste-hulp-organisaties in het gebied zelf. Nochtans hoeft men geen wetenschapper te zijn om een eerste evidente oorzaak zomaar van de straat af te lezen: het zeer hoge werkloosheidsniveau.

Voor de politie betekende het leger 'loslopende' jongeren, waaronder inderdaad het merendeel zwarten zijn, een uitdaging, een wandelend bewijs van de hoge kriminaliteit. Maar omgekeerd beschouwden de jongeren de politie als een levend symbool van de tegen de werkloosheid niets onderneemende overheid.

Eind maart 1981 bedroeg het werkloosheidscijfer in Lambeth officieel 36% bij jongeren van 16 tot 18 jaar. Maar algemeen wordt aangenomen dat daar nog eens 15% niet-geregistreerde werklozen moet worden bijgeteld, plus een grote groep zwarte jongeren die via enkele plaatselijke initiatieven een tijdelijke stage volgt. Alles samen zou dit het werkloosheidscijfer op 65% brengen.

50% van de werkloze jongeren tussen 16 en 24 jaar zijn zwarten, het merendeel daarvan heeft geen perspectieven op lange termijn. Op korte termijn werden door de YOP (Youth Opportunities Programmes) initiatieven opgezet die een aantal jongeren een opleiding bezorgt voor jobs... die echter niet beschikbaar zijn. Een logisch gevolg hiervan is de groeiende frustratie en bitterheid van deze jongeren die 'volleerd' klaar staan voor een betrekking die er niet komt. De zee van tijd die de werkloosheid met zich meebrengt maakte dat het grootste deel van de jongeren bijna op straat leeft. Zeker als men daarbij rekening houdt met het feit dat de lage werkloosheidsuitkeringen een rem zetten op de wens van vele jongeren om alleen te gaan wonen. Om niet thuis te moeten zitten leeft men dan maar op straat. Van overheidswege worden opvangcentra te weinig gesubsidieerd zodat deze centra op een gestructureerde manier het probleem zouden kunnen aanpakken.

Verscheidene tekenen wijzen erop dat de overheid de zwarte bevolking

veeleer beschouwt als de oorzaak van de situatie dan als de slachtoffers. Ondermeer de nieuwe Nationality Bill die de nationaliteit van heel wat reeds ingeweken vreemdelingen in twijfel trekt, en de nieuwe passenwet die een soort paspoortcontrole zou invoeren voor zwarten. Zij die niet in het bezit zouden zijn van een wettelijk voorgeschreven pasje zouden niet langer beroep kunnen doen op een reeks sociale voorzieningen zoals gratis medische bijstand.

Daarnaast kent Groot-Brittannië een zeer felle opflakking van racisme. Bijna wekelijks worden in de hoofdstad racistische moorden of aanslagen gemeld. Hiervan is sinds kort de Aziatische gemeenschap een nieuw mikpunt geworden. Zo werd in het weekend van 3 op 4 juli een Pakistaanse familie gedood door een benzinebom in de bussen. Van overheidswege kwam hierop weinig tot geen reactie, tenzij de gebruikelijke politierazzias waarover we het eerder al hadden. Op het eind van de maand juli werd ondermeer een gelijkaardige razzia gehouden in een zwarte wijk in Bradford. Daarbij werden twaalf Aziatische jongeren opgepakt en gedurende twee dagen onderworpen aan racistische intimidatie waarbij hun alle contact met familie of vrienden werd ontzegd. De beschuldiging luidde dat bij hen thuis benzinebommen zouden gevonden zijn, terwijl hiervoor geen bewijzen konden worden aangevoerd. Wel staat vast dat deze jongeren deel uitmaakten van de United Black Youth League die een belangrijke rol speelde in de strijd tegen racistische intimidatie, waarvan een aantal families eerder dat jaar het slachtoffer werden. Niet onterecht vraagt men zich dus af aan welke kant de justitie staat.

Toen in juni vorig jaar ook bij ons in Schaarbeek zich bedenkelijke politierazzias voordeden, rees bij velen de gedachte dat dit wel eens verregaande gevolgen zou kunnen hebben voor de relatieve rust die hier ondanks andere racistische pesterijen toch nog onder de vreemdelingen leeft. Wanneer dit zich in de toekomst nog zou herhalen zijn soortgelijke uitingen van frustraties zoals in Brixton ook bij ons niet langer denkbeeldig.

Christine Van Der Heyden

Van verblijfsstatuut naar verblijfs-K.B.

Na een bewogen parlementaire geschiedenis werd de wet betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen op 22 november 1980 goedgekeurd.

Ondanks belangrijke verbeteringen vertolkt deze wet nog steeds een groot wantrouwen t.o.v. vreemdelingen. Ze voorziet een groot aantal veiligheidsmaatregelen die het mogelijk maken 'gevaarlijke vreemdelingen' uit het land te verwijderen, gevangen te zetten of te verplichten in een bepaalde plaats te verblijven of ervan werdijderd te blijven.

Vreemdelingen werden uitdrukkelijk geweerd uit de commissie van advies voor vreemdelingen die adviezen moet uitbrengen betreffende maatregelen waarbij men vreemdelingen uit het land verwijderd.

Volgens Minister van Justitie Van Elslande "is het onaanvaardbaar dat een gedeelte van de openbare macht door een vreemdeling wordt uitgeoefend". Uit praktisch oogpunt wordt de keuze van vreemdelingen die mede de commissie zouden samenstellen, bemoeilijkt doordat er zoveel nationaliteiten en zo uiteenlopende representatieve organisaties bestaan. Het zou een echte toren van Babel worden, die de werking van de commissie onmogelijk zou maken en een meerderheid van vreemdelingen in dat orgaan met zich zou meebrengen. Hij weerlegt de argumenten contra door erop te wijzen..., "dat de aan vreemdelingen gewaarborgde rechten beter gevrijwaard worden door Belgen die de verleende wetten en gebruiken kennen, dan door hun eigen landgenoten".

Naar mijn mening zijn de argumenten van de minister weinig overtuigend en wijzen ze op zijn zachtst gezegd op een grondig wantrouwen ten opzichte van vreemdelingen.

De commissie geeft immers slechts een advies, ze bestaat slechts uit drie leden waarvan ten hoogste één eventueel een vreemdeling zou zijn. Ik zie trouwens niet in waarom Belgen altijd beter dan vreemdelingen de rechten van vreemdelingen zouden kunnen verdedigen.

Blijkbaar worden vreemdelingen nog

steeds niet mondig geacht. Het gemeentelijk stemrecht zal ook wel niet voor morgen zijn.

Op 1 juli 1981 werd de wet van kracht en hadden ook alle uitvoeringsbesluiten gepubliceerd moeten zijn. Het belangrijkste uitvoeringsbesluit trad echter slechts in werking op 27 oktober 1981, bijna een jaar na de goedkeuring van de wet.

Het is trouwens opvallend dat het advies van "Belgen die de vigerende wetten kennen" bij het opstellen van dit K.B. geweerd werden. De kritiek van advocaten en leden van organisaties die reeds jarenlang de belangen van vreemdelingen behartigen, werden niet eens onderzocht ook al werd hun oorspronkelijk inspraak beloofd. Onder invloed van de Dienst Vreemdelingenzaken besliste Minister van Justitie Philippe Moureaux hun bedenkingen niet in aanmerking te nemen.

Tot op 27 oktober 1981, de datum waarop het K.B. betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen in het Staatsblad verscheen, heerste er een ware chaos.

Tot op 27 oktober 1981, de datum waarop het K.B. betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen in het Staatsblad verscheen, heerste er een ware chaos.

De gemeenten wisten geen raad met de nieuwe verblijfswet en namen contact op met de Dienst Vreemdelingenzaken voor elk probleem of namen beslissingen op eigen houtje die wettelijk niet altijd in orde waren.

Tweemaal verscheen er een bijzonder bericht in het Staatsblad. Er werd de gemeenten op gewezen dat zij geen bevelen om het grondgebied te verlaten mochten afleveren zonder instructies van de Dienst Vreemdelingenzaken. Deze instructies bepaalden ook een aantal bijzonder voorwaarden

voor het verblijf van buitenlandse studenten. Ze waren echter zo onduidelijk dat zij minstens evenveel problemen schiepen als ze er oplosten.

Het K.B. telt 136 bladzijden: een dertigtal bladzijden wettekst en een honderdtal bladzijden bijlagen. De vreemdelingenreglementering is er zeker niet eenvoudiger op geworden. Weinig vreemdelingen zullen kunnen uitmaken wat hun rechten zijn en voor de gemeentebesturen die deze tekst moeten toepassen zal het evenmin een eenvoudige karwei zijn. Naargelang het geval zullen zij één van de 38 verschillende formulieren aan vreemdelingen moeten overhandigen.

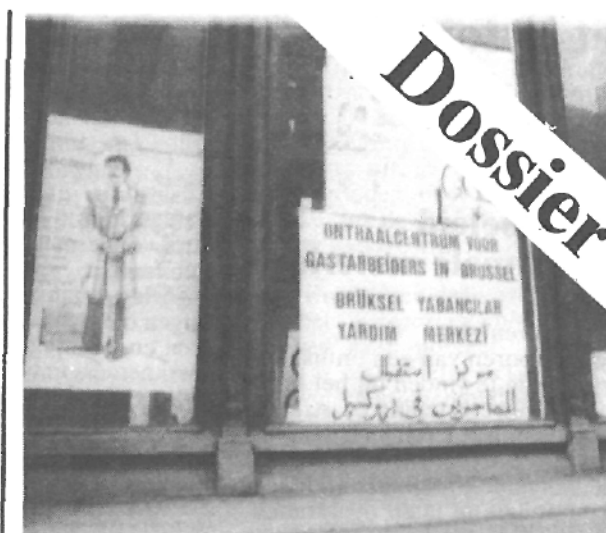
Uit de politiek van de gemeente Schaarbeek blijkt dat men ongestraft de rechten van vreemdelingen kan schenden. Noch de nieuwe wet noch het verblijfs-K.B. kan dit oplossen tenzij er een politieke wil is om vreemdelingen in onze maatschappij als een blijvend verschijnsel te aanvaarden en hun rechten te eerbiedigen. Deze rechten hangen trouwens dikwijls aan een zijden draadje. Indien een vreemdeling geen beroep aantekent tegen een maatregel die hem benadeelt zoals een weigering van afgifte van een verblijfsvergunning of een maatregel die hem verplicht het land te verlaten binnen een zeer korte termijn (acht werkdagen of zestig dagen naargelang het geval), loopt hij het risico zijn rechten te verliezen. Zijn verweer is immers onontvankelijk.

Wanneer hij naar het buitenland gaat voor meer dan drie maanden verliest hij zijn recht op verblijf tenzij hij de gemeente vóór zijn vertrek verwittigd heeft.

Ondanks de nieuwe wetten blijft de verblijfszekerheid van vreemdelingen relatief. De wetteksten blijven voor hem ontoegankelijk en voor de verdediging van hun rechten blijven zij afhankelijk van specialisten.

Gaëtan de Moffarts

Juridische kroniek

Migranten en Opbouwwerk

In het eerste deel van het dossier – *het beleid* – wordt het onthaal- en integratiebeleid sinds 1970 belicht, en in verband gebracht met de staatshervormingen die zich de laatste tien jaar voordeden.

In het tweede deel – *het beleid en de werking van de onthaalinstellingen* – wordt duidelijk gemaakt dat beleid en werking moeten toegespitst worden op een grotere participatie en inspraak van de migrant, en op de emancipatie van de migrant. Tenslotte is aan het dossier nog een *kanttekening* toegevoegd waarin een blik op het veld wordt geworpen.

Samenstelling : Luk Michiels, Lode Van Loock en Tin Wouters

Het beleid

Onthaalbeleid : een nationale materie

De gezinshereniging

De eerste sporen van een onthaalbeleid zijn terug te vinden bij het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid. Het koninkinnestuk van dit beleid was de *gezinshereniging*. De mogelijkheid van de individuele migrant om zijn gezin naar België te laten overkomen, stond ingeschreven in artikel 13 van het K.B. van 6 november 1967. Door dit artikel was het mogelijk dat de echtgeno(o)t(e) en de kinderen van de migrant met een arbeidsvergunning A recht hadden op eenzelfde arbeidsvergunning en zo op een legale wijze naar België konden komen. Deze positieve maatregel was genomen omdat men er van uit ging dat migranten die hier met hun gezin verbleven zich het best zouden aanpassen aan de gangbare normen.

De vraag of deze gezinshereniging een werkelijke optie is inzake onthaal van de migranten, is niet zo positief te beantwoorden. Gezinshereniging is een sociale verworvenheid, bekomen door syndikale strijd. Bij iedere economische crisis komt de positieve interpretatie van dit artikel op de helling te staan. Voor het laatste in '78, toen de toenmalige minister van Tewerkstelling en Arbeid De Wulf voorstelde aan dit artikel een aantal beperkende clausules toe te voegen.

Ook staatssecretaris Anciaux, die zich wel verzette tegen het voorstel van de minister, sprak over de gezinshereniging als een sluis voor nieuwe immigratie en een basis voor misbruiken. Syndikale strijd was ook nodig alvorens grote diskriminaties in het sociale zekerheidsrecht werden afgeschaft. We gaan hier niet verder op in, maar verwijzen naar een vroeger Bareel-dossier 'Migrant en sociale zekerheid' (Bareel 6 '79) en naar het boek *Racisten hebben ongelijk* van Rita Bollen en Frank Moulaert dat einde maart bij Kritak uitkomt.

Een onthaalbudget op de begroting

Het eigenlijke onthaalbeleid bestond uit een aantal *budgettaire* artikelen, terug te vinden onder sectie 39 : onthaal - van de jaarlijkse begroting van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid. Deze artikelen worden als volgt genoemd :

- toekenning van een vergoeding aan de personen wier taak het is morele en/of religieuze bijstand te verlenen aan gastarbeiders;
- allerlei kosten in verband met de

kategorie van de migrerende arbeiders, ondermeer de reiskosten van hun familie;

- toelagen aan verenigingen en instellingen die zich tot doel stellen het onthaal en de integratie van migrerende werknemers te bevorderen.

De "vergoeding aan morele en religieuze raadgevers" is een artikel dat teruggaat op een K.B. van 1952, waarin werd bepaald buitenlandse aalmoezeniers ter vergoeden ter verzorging van het morele en geestelijke leven van de gastarbeiders. Oorspronkelijk werd bedoeld aalmoezeniers van de katholieke godsdiensten, gaandeweg zou dit uitgebreid worden naar religieuze raadgevers van andere godsdiensten en naar morele raadgevers. De taken die de betrokken raadgevers vervullen lopen sterk uiteen en gaan van religieuze opdrachten tot - en dit overwegend - sociaal dienstbetoon als gevangenisbezoek en sociaal-kultureel animatiewerk.

Het artikel reisvergoeding aan familieleden van migrerende arbeiders was gedurende lange tijd de hoofdmoot van deze toelagetaart. Mede met de immigratiestop en de striktere interpretatie van artikel 13, neemt het belang van dit artikel af.

Tenslotte het derde artikel dat de subsidies van integratiebevorderende activiteiten bevat. Het gaat hier om een hele waaier van activiteiten : toelagen aan regionale onthaalcomités, gemeentelijke informatiebrochures, taallessen, folkloristische en sportieve activiteiten. Onder dit artikel werden toelagen ingeschreven die jaar na jaar bij koninklijk besluit werden toegekend. Hierbij werden geen criteria voor erkenning toegepast. Opvallend is dat provinciale en lokale overheden een beroep konden doen op de toelagen 'integrerende activiteiten' doch dat zij hier zeer weinig gebruik van hebben gemaakt.

Het eigenlijke onthaalbeleid van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid was niet alleen beperkt aan middelen, maar ook schraal van inhoud. Uiteindelijk beperkte het zich tot wat fakultatief betoelagen van initiatieven in het veld. Nochtans is gedurende tien jaar het onthaalbeleid migranten op deze wijze concreet gevoerd. In 1974 - bij het van kracht worden van de voorlopige gewestvorming - wordt dit budget opgesplitst naar de drie gewesten - Brussel, Vlaanderen en Waloni - en komt het beheer ervan onder

de bevoegdheid van de gewestelijke Staatssecretarissen.

De Adviserende Raad voor de Immigratie

Naast een onthaalbudget beschikte de minister van Tewerkstelling en Arbeid over een *Adviserende Raad voor de Immigratie*. Deze raad had een zeer ruime bevoegdheid. In de oprichtingsakte van deze raad staat dat ze als opdracht heeft alle problemen m.b.t. immigratie te onderzoeken en oplossingen te formuleren.

Het hoofddoel van de werkzaamheden van de raad lag op de bespreking van de verblijfswetgeving en de wetgeving voor het afleveren van arbeidsvergunningen. Uiteraard vormen beide wetgevingen het uitgangspunt voor een degelijk onthaalbeleid. Deze onderwerpen werden vroeger reeds uitvoerig behandeld in andere dossiers van Bareel.

Resumerend moet men zeggen dat de interpretaties van beide wetgevingen blijven schommelen met de gang van zaken in de economie. Noch de verblijfswetgeving - ook na haar wijziging in 1980 - noch de arbeidswetgeving bieden de migrant absolute zekerheid over zijn verblijf en arbeidssituatie.

In mindere mate ging de aandacht van de Adviserende Raad naar het eigenlijke onthaalbeleid. In 1973 formuleerde de Raad wel een advies inzake beroepsopleiding van gastarbeiders. Dit advies steunde op een aantal vaststellingen, o.m. :

- dat het gebrek aan beroepsopleidingen een belemmering vormt voor de professionele verheffing en eventueel herplaatsing van gastarbeiders;
- dat de migrerende arbeiders in rechte dezelfde voordelen moeten genieten als de Belgische werknemers, voor alle vormen van beroepsopleiding, zowel verstrekt door het Ministerie van Nationale Opvoeding als door de R.V.A.

- dat dit recht op opleiding evenwel niet altijd wordt verwezenlijkt wegens onvoldoende talenkennis en algemene basiskennis van de betrokkenen.

In het advies komen dan ook een aantal te treffen maatregelen voor - te nemen door de Ministeries van Nationale Opvoeding en Cultuur, de R.V.A. en het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid. Zowaar goede voorstellen, alleen moet de raad zes jaar later, in 1979 vaststellen dat van haar voorstellen naar de betrokken ministeries

niets in huis is gekomen. In 1979 hernieuwt de Raad haar voorstellen. Naast de beroepsopleiding had de Adviserende Raad ook aandacht voor de huisvesting van migrerende arbeiders. In 1975 was de Adviesraad begonnen aan de bespreking van een algemene beleidstekst over de immigratiepolitiek. Een meerderheid van de leden drong er toen op aan een regeling voor de huisvesting van de individuele migrant in de arbeidsovereenkomst te bedingen.

Indien die regeling ooit was opgenomen, had de huidige beslissing inzake de huisvesting van migranten en de inschrijving in sommige Brusselse gemeenten vermoedelijk een andere wending kunnen nemen.

Hoewel het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid in de voorbije decennia hoofdrolspeler was in het onthaal van migranten, heeft het nooit zijn eigenlijke hoofdrol vertolkt. Bij gebrek aan een globale visie en het ontbreken van de politieke wil werden, onder druk van de omstandigheden en naargelang de politieke kleur van de minister, subsidies en overheidsgelden aan verenigingen en organisaties overgemaakt, zodat, nu de crisis volop bezig is, men nog aan de aanvang staat van een beleid...

1971 : de kulturele autonomie

In 1971 beëindigde de regering van 'vader' Eyskens een eerste fase in de staatshervormingen. Na een belangrijke grondwetwijziging kreeg Vlaanderen zijn reeds lang beloofde *kulturele autonomie*. Door deze grondwetwijzigingen werden de kulturele raden opgericht, die binnen de goedgekeurde kulturele begrotingen eigen voorstellen konden uitwerken en onder vorm van dekreet een soort kultureel wetgevend werk realiseren.

Door deze kulturele autonomie was de Nederlandse kulturele gemeenschap in de mogelijkheid een eigen kultureel beleid te voeren voor en naar de migrantengemeenschappen in Vlaanderen; zij het dan een beleid ten aanzien van kulturele minderheden.

Het kulturelpakt

Het belangrijkste beleidsinstrument van het Ministerie van Nederlandse Kultuur is het *kulturelpakt*, zijnde het dekreet van 28 januari 1974.

Artikel 3 § 1 van dit dekreet luidde : "De overheidsinstanties moeten de gebruikers en alle ideologische en filosofische strekkingen betrekken bij de voorbereiding en de uitvoering van het kultureel beleid, overeenkomstig de modaliteiten van dit dekreet en op voorwaarde dat zij de principes en de regels van de democratie aanvaarden en na-

leven."

Kortom, het gaat hier over de bescherming van ideologische en filosofische minderheden. In heel dit dekreet wordt geen enkele melding gemaakt van de bescherming van kulturele of etnische minderheden.

De niet-vermelding van kulturele of etnische minderheden komt natuurlijk doordat de migranten niet vertegenwoordigd waren in de Kultuurraad. Zij hebben in ons land immers geen politieke rechten.

Het zou echter een ware beleidsdaad geweest zijn indien de Kultuurraad en de minister de politieke wil hadden opgebracht voor deze groepen in het dekreet wel aandacht te hebben.

De niet-vermelding in het dekreet heeft dan ook voor gevolg dat de migranten niet betrokken geraken bij :

- de voorbereiding en uitvoering van het kultureel beleid (H3)
- de discussies over regels inzake erkenning en subsidiëring van geregelde activiteiten (H5)
- het bestuur van de kulturele instellingen (H4)
- het genieten van geïndividualiseerde aanmoedigingen in kunst, letteren en wetenschappen
- het waarborgen van het gebruik van kulturele infrastructuur
- het vertegenwoordigd zijn in de vaste nationale kulturelpaktkommissie.

Dus migranten en hun organisaties blijven verstoken van een structurele aanwezigheid op alle domeinen van het kultureel beleid en het enige wat rest, is de hoop dat ze kunnen rekenen op goodwill.

De afwezigheid van migranten bij de formulering van het globale kultureel beleid maakt dat de werkingsnormen voor erkenning en subsidiëring niet aangepast zijn aan deze bevolkingsgroep. In geen enkel dekreet of besluit vinden we clausules terug, die verwijzen naar het specifieke sociaal-kulturele leven van migranten. Zodat men zich kan afvragen of een specifiek dekreet dat het kultureel leven van de migrantenbevolking regelt, tegemoet zou komen aan de hoger geschetste leemte.

Het is dan ook eerder toevallig dat het Ministerie van Kultuur sinds het begin van de jaren '70 een aantal initiatieven gaat betoelagen. Oorspronkelijk ging dit om lokale initiatieven van opbouwwerk in de gemeenten Borgerhout, Zele en Vilvoorde.

In de loop van '76 en '77 hadden gesprekken plaats met de administratie van kultuur met het opzet 5 provinciale en één nationaal overlegorgaan opbouwwerk voor migranten op te zetten. In de provincie Brabant kan men deze structuur laten samenvallen met het bestaande regionaal comité

dat terug te vinden was op het budget van Tewerkstelling en Arbeid. In andere provincies ontstaan, parallel aan de provinciale onthaaldiensten, partikuliere initiatieven, wat gedurende jaren aanleiding zal geven tot spanningen. Naast de provinciale overlegorganen zouden, in de mate van het mogelijke, lokale projecten over een beperkte toelage kunnen beschikken.

Vrij vlug is men deze overleginitiatieven het "kategoriaal opbouwwerk migranten" gaan noemen. Deze benaming is niet zonder belang. Opgezet als overlegorganen hadden zij een belangrijk forum kunnen zijn voor een globaal maatschappelijke aanpak van het onthaal- en integratiebeleid en voor een gesprek tussen de migranten en de grote sociale en kulturele instituties.

Dit opzet was echter alleen mogelijk als er aan deze organen enig politiek belang werd gehecht en indien zij over voldoende middelen konden beschikken. Nochtans hebben deze organen dit opzet niet uit het oog verloren. Door hun gezamenlijke actie hebben zij vaak een structurele aanpak van een aantal problemen uitgelokt. Anderzijds werden deze structuren aanzien als kategoriale opbouwwerken. Dit had als uitermate gunstig voordeel dat zij blijvend gekonfronteerd werden met hun basis. Maar het nadeel was dat men van hen verwachtte dat ze zelf oplossingen boden voor problemen die door veel machtiger instellingen van openbaar nut opgelost moesten worden.

Opvallend is dat het Ministerie van Kultuur geen initiatief heeft genomen ten voordele van de uitbouw van het verenigingsleven van migranten. In die zin kan men dan ook stellen dat de genoemde overlegorganen de enige gesprekspartners waren voor het ministerie en zo als een buffer fungerden tussen de Vlaamse gemeenschap en de migrantengemeenschappen.

1974 : De voorlopige gewestvorming : onthaalbeleid naar de gewesten

Op een bepaald ogenblik en onder druk van de politieke omstandigheden argumenteerde de regering dat, met het oog op een beter functioneren van het staatsapparaat, bepaalde materies in handen van gewestelijke organen gegeven konden worden. Deze materies noemde men *grondgebonden* materies.

Door de wet van 1 augustus 1974 tot oprichting van de gewestelijke instellingen in voorbereiding van de toepassing van art. 104 quater van de grond-

wet, werd de onthaalbevoegdheid een grondgebonden materie en van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid overgedragen aan de Gewestelijke Staatssekreterissen voor Vlaanderen, Brussel en Wallonië.

Deze overdracht bracht weinig verandering ten aanzien van de vroeger gevoerde politiek van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid. De bevoegde Staatssekreterissen konden koninkrijk alleen accenten verleggen tussen de reeds hoger genoemde begrotingsartikelen; zij hadden geen eigen budget voor het onthaal. Zij moesten werken binnen het bestaande budget en de middelenverdeling van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid. Een verhoging van het betrokken budget moest gebeuren

met het akkoord van de Minister van Tewerkstelling en Arbeid.

Wel werden door accentverlegging beperkte aanzetten gegeven voor een degelijk onthaalbeleid. In deze periode kreeg het veldwerk zijn eigen vakblad, het u hiervoor liggende Bareel. Zo werd ook het eerste - en tot op heden - initiatief rechtshulp aan migranten betaald.

Opmerkelijk voor deze periode is het feit dat onder de regering Tindemans II aan de Staatssekreteraris voor Brusselse aangelegenheden V. Anciaux in opdracht van de ministerraad gevraagd werd een nota over het migrantenbeleid op te stellen. Bareel heeft deze nota besproken in nummer 4, dat uitkwam in december 1978. De ministerraad daarentegen heeft deze beleidstekst nooit besproken.

Van deze beleidstekst onthouden we twee punten: ten eerste wordt het migrantenbeleid zeer ruim gezien. De problemen, die migranten ondervinden op de meeste levensdomeinen, worden besproken. Terzake worden - zij het nogal vaag - voorstellen gedaan. Ten tweede wordt in deze nota gepleit voor een dringende globale regeringsbeleid. Ter voorbereiding en uitvoering van dit beleid zou een nationaal organisme voor immigratie opgericht worden.

Zoals reeds gezegd, werd de nota nooit besproken. Onder de regeling van de voorlopige gewestvorming veranderde weinig fundamenteels m.b.t. het onthaalbeleid ten aanzien van migranten.

De definitieve staats-hervorming : onthaal- en integratiebeleid een persoonsgebonden materie

De regeringen Martens

Vanaf 1979 begint Wilfried Martens aan een reeks regeringen tijdens de welke een "definitieve en niet-omkeerbare" staats-hervorming zal worden uitgewerkt. Deze staats-hervorming bepaalt o.m. de uitbreiding van de bevoegdheid van de Kultuurraden met de persoonsgebonden materies, Kultuurraden die van dan af Gemeenschapsraden genoemd worden. In de voorbereidende besprekingen wordt het onthaalbeleid niet meer beschouwd als een grondgebonden materie: het verschijnt op het lijstje van de persoonsgebonden materies. Terloops - voor wie het nog niet wist - de grondgebonden materies van het Vlaamse gewest en de persoonsgebonden materies van de Vlaamse gemeenschap worden vanaf eind 1981 behandeld door één raad, de Vlaamse Raad, en door één regering, de Vlaamse Executieve. In Wallonië vallen die niet samen en de grondgebonden materies van het Brusselse gewest en de bi-communautaire instellingen inzake persoonsgebonden materies vallen voorlopig nog onder de nationale regering.

Bekijken we eerst de beleidsprogramma's van de nationale regeringen. In het programma van de eerste en de tweede regering Martens vinden we een passus terug, die gewijd is aan het migrantenbeleid. Deze passus luidt als volgt:

"De integratie van de inwijkelingen veronderstelt dat zij moeten worden uitgenodigd aan ons cultureel leven deel te nemen, zonder hun daarom de mogelijkheid te ontnemen om hun eigen cultuur en hun eigen tradities in stand te houden.

Het ontwerp van de wet op het statuut van de vreemdelingen moet onverwijld worden goedgekeurd, de vigerende wetgeving betreffende het verkrijgen van de naturalisatie moet worden versoepeld. De politieke integratie van de inwijkelingen zal bevorderd worden door hen, onder bepaalde voorwaarden, stemrecht toe te kennen voor de gemeenteraadsverkiezingen."

Deze tekst uit het regeerprogramma sloeg goed aan. In verschillende kranten blokkeerde men "regering maakt werk van integratie van vreemdelingen". In het veld was het alsof de lente begon. Maar, zoals dat het geval is met vele regeringsverklaringen, er staan veel punten in, die wegdeemste-

ren wanneer een regering eenmaal geïnstalleerd is. Dit was ook het geval met het migrantenbeleid.

In mei 1980 wordt het derde regeerprogramma van Martens gepubliceerd. Tegelijkertijd publiceren de deelregeringen hun eerste beleidsnota. In het nationale programma wordt niet meer gesproken over de politieke integratie van de vreemdelingen. Dit kon moeilijk anders voor een regering, waarin de liberalen opgenomen werden. De regering zou enkel de wet op het statuut van de vreemdelingen spoedig tot stand brengen. In het najaar 1980 valt deze derde regering Martens. Uiteindelijk zal over de wet op het statuut gestemd worden onder de regering Martens IV.

Bij al deze regeringen was er verder geen sprake meer van een globale aanpak van de maatschappelijke problemen, die onze instellingen veroorzaken ten aanzien van de migranten. Zoals we reeds schreven, is van de nota Anciaux geen spoor meer terug te vinden.

De deelregeringen

Het onthaal- en integratiebeleid is niet langer een nationale materie, maar wordt bij het K.B. van 8 augustus 1980 toegewezen aan de deelregeringen. Op basis van dit besluit kunnen de deelregeringen een eigen beleid voeren, het onthaalbeleid wordt losgekoppeld van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid. Dit heeft als voordeel dat een onthaalbeleid niet meer in functie staat van een economisch beleid en daardoor ruimer kan omschreven worden. In de programma's van de deelregeringen wordt trouwens niet meer gesproken van onthaalbeleid, men heeft het over integratiebeleid of welzijnswerk migranten. Aan de loskoppeling zit ook een nadeel in die zin dat het nationale beleid van Tewerkstelling en Arbeid nog altijd geen echte werkzekerheid garandeert voor de immigranten, wat in konflikt is met een echt welzijnsbeleid.

We beperken ons hier tot de Vlaamse deelregering. In de verklaringen van de opeenvolgende Vlaamse deelregeringen vinden we ongeveer dezelfde tekst terug.

"Het beleid t.a.v. de vreemdelingen moet gericht zijn op een harmonieus samenleven met behoud evenwel van eigen identiteit. Bijzondere aandacht zal dan ook worden besteed aan de zelforganisatie van de gastarbeiders en hun familie. De uitbouw van begeleidingsstructuren, het Nederlands taal-onderwijs met bijzondere inspanningen ten gunste van jongeren.

Een coördinatie van het integratiebeleid is noodzakelijk door een interdepartementale commissie met een aan-

gepaste adviesraad."

In de beleidsnota van mei en oktober 1980 en de verklaring van de deelregering van januari 1981 komen dezelfde topics als ondersteuning van zelforganisatie, uitbouw van begeleidingsstructuren, coördinatie van het beleid en aandacht voor jongeren terug.

Alleszins wijst dit op een zekere continuïteit in de beleidsopties. Alvast een goede zaak voor de continuïteit is dat met een korte onderbreking van enkele maanden onder Martens III het onthaal- en integratiebeleid bij dezelfde staatssekreteraris, nu Gemeenschapsminister, R. Steyaert, terecht komt. Positief is ook dat de beleidsopties van de Staatssekreteris tot stand komen na overleg met het veld. Tot einde 1980 werkte de Staatssekreteris in overleg met de vertegenwoordigers van het veld aan de opmaak van een nota over het migrantenbeleid. Op 31 januari 1981 legde de Staatssekreteris tijdens een colloquium deze nota voor aan een zeer ruim publiek.

Uit het grote aantal deelnemers aan dit colloquium mocht blijken dat er voor het onthaal- en integratiebeleid een ruime interesse leeft, zowel bij de migrantenbevolking als bij de Vlaamse bevolking.

De nota Steyaert : een visie op het welzijnsbeleid migranten

Anders dan in de nota Anciaux (1978) wordt in de nota Steyaert geen uitdrukkelijke beschrijving gegeven van de problemen, die migranten ondervinden in de verschillende levensdomeinen. In de nota Steyaert vinden we vooral uitgangspunten voor een beleid terug.

De nota begint met een situering en een bepaling van de bevoegdheid "onthaal- en integratiebeleid". In strikt zin komt deze bevoegdheid neer op het beheer van het Vlaamse deel - sectie 39 van het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid. Gesteld wordt dat dit een smalle basis is om een echt welzijnsbeleid ten voordele van de immigranten te voeren. Een echt welzijnsbeleid veronderstelt dat de beleidsverantwoordelijke ook maatregelen kan voorstellen en nemen in sectoren als onderwijs, huisvesting, gezondheidszorg, tewerkstelling, beroepsopleiding, maatschappelijk werk, enz. De bevoegdheden van die materies zijn in handen van verschillende verantwoordelijken. Voor wat haar eigen bevoegdheden betreft, geeft de Staatssekreteris het voorbeeld. Zo wordt erop gelet dat bij de installatie van de nieuwe jeugdbeschermingscomités (bevoegdheid inzake bijzonder jeugdzorg) aandacht besteed wordt aan de jonge immigranten. Inzake culturele infrastructuur te Brussel (bevoegdheid cultuurbeleid te Brussel) drong de Staatssekreteris er bij de

Vlaamse gebruikers op aan hun culturele centra ook open te stellen voor migranten.

Ten aanzien van haar collega's Ministers, leden van de deelregering, neemt R. Steyaert zich voor een eenduidige visie inzake welzijn migranten te formuleren om zodoende tot een geïntegreerd beleid te komen.

In het tweede hoofdstuk van de nota vinden we de basisidee terug. Gesteld wordt dat "het integratiebeleid moet starten vanuit de gegevenheid en het positief aanvaarden van de mogelijkheid van de blijvende aanwezigheid van de migranten in onze samenleving... Beklemtoond dient dan ook dat de beleidsvisie geen belemmering meebrengt voor de individuele migranten om naar hun eigen land terug te keren. *Individuele terugkeer mag echter niet als alibi fungeren om af te zien van een beleid dat de migranten in staat stelt om optimaal aan onze samenleving deel te nemen. Evenmin zal een wens tot terugkeer als een wapen mogen gebruikt worden ter bewerkstelling van terugkeer.*"

Volgens de Staatssekreteris wordt een optimale deelname van de migranten in onze samenleving belemmerd door achterstandsproblemen, culturele problemen of identiteitsproblemen en meerderheidsproblemen. Het wegwerken van de achterstandsproblemen kan alleen door de migranten dezelfde rechten, plichten en kansen toe te kennen als de autochtone bevolking - dus diskriminaties wegwerken - en door het oprichten van specifieke voorzieningen, vooral op het vlak van vorming en onderwijs, waardoor de achterstanden vlug opgehaald worden. Het wegwerken van culturele en identiteitsproblemen ziet de Staatssekreteris door een evolutie naar een multi-kulturele samenleving, wat zowel van de migranten als van de autochtonen een aanpassing zal vragen. Het migrantenprobleem is uiteindelijk een meerderheidsprobleem, namelijk in hoeverre is onze Vlaamse gemeenschap bereid zich open te stellen voor de migrantengemeenschappen. Dit laatste is een proces dat op gang moet worden gebracht en waarbij gezorgd moet worden voor een open communicatie. Maatregelen t.a.v. de genoemde problemen moeten genomen worden in functie van twee doelstellingen: volledige deelname van migranten aan het maatschappelijk gebeuren, zowel aan de verworvenheden als aan de veranderingen, ordenings- en betwistingsprocessen, en de daartoe noodzakelijke emancipatie van de migranten bevorderen. Daarbij wil R. Steyaert het integratiebeleid prioritaair richten op de migrantenjongeren en de meest gediscrimineerde migrantengemeenschappen, zijnde de Turkse en Marokkaanse gemeenschap.

De steunpunten van het integratieproces

De uitvoering van het welzijnsbeleid migranten zal worden bewerkstelligd door de uitbouw van regionale begeleidingsinstellingen, door een ondersteuning van de zelforganisatie van migranten en door de oprichting van een Adviesraad voor Migrantengemeenschappen.

De basis van de regionale begeleidingsinstellingen bestond in Vlaanderen reeds, de zogenaamde provinciale comités, erkend door het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, en de provinciale overlegorganen opbouw-werk migranten.

N.a.v. de definitieve staats-hervorming kwamen deze onder de bevoegdheid van de deelregering, respectievelijk onder de Staatssekreteris, nu Minister, voor Gezin en Welzijn en de Staatssekreteris voor Cultuur. Op basis van een onderlinge overeenkomst tussen de twee Staatssekreterissen, eveneens nu Minister, kwamen beide onder de bevoegdheid van één beleidsverantwoordelijke, de Staatssekreteris voor Gezin en Welzijn, waardoor een eenduidige politiek mogelijk werd.

Volgens haar beleidsnota zou R. Steyaert in een eerste fase in de bestaande begeleidingsinstellingen een zekere structurering brengen. Gedacht werd aan hun regionale uitbouw op basis van de concentratie migranten. Dus in de eerste plaats van een structurering volgens de administratieve verdeling in het land, wordt een dynamischer criterium gehanteerd.

Een eerste initiatief in die zin werd genomen op 17 april 1981 toen het Onthaalcomité voor Gastarbeiders van Brabant werd omgevormd tot Onthaalcentrum voor Gastarbeiders van Brussel.

De taak voor deze begeleidingsdiensten werd als volgt geformuleerd:

"Met betrekking tot de migranten moeten die diensten niet een primair verzorgende, doch een emanciperende taak waarnemen. De individuele hulpverlening mag voor de begeleidingsinstellingen slechts een belangrijk startgegeven zijn voor een groepsgericht en emancipatorisch werken.

Met betrekking tot de samenleving moeten zij openheid bewerkstelligen, alsmede uit zijn op contact en communicatie met de meerderheidskultuur en met de algemene sociale voorzieningen."

Kortom, de begeleidingsinstellingen werden gepromoveerd tot sociale agenten van het integratieproces. Wil-len ze in deze opdracht slagen, dan moeten deze diensten op korte tijd een enorme invloed weten te ontwikkelen om verandering te bewerkstelligen. Zullen deze begeleidingsinstellingen bij het achterwege blijven van algemene maatregelen niet falen in hun opdracht?

Onthaalcentra en migrantenorganisatie : twee sporen ?

Het beleid en de werking van de onthaalinstellingen.

De werking en het beleid van de onthaalinstellingen moet vorm krijgen in functie van de doelstellingen 'een grotere participatie en inspraak van de migrant op alle terreinen van de samenleving' en 'de emancipatie van de migrant zelf'.

Participatie en inspraak

De onthaalcentra werken met een specifieke categorie van mensen, namelijk migranten. Hun werking wordt daardoor bepaald. Vanuit die instelling kunnen ze slechts een algemeen kader scheppen, dat een proces om de migrant aan onze samenleving te laten participeren, op gang kan brengen (jeugdwerking, vorming, taalonderwijs,...). Op die wijze kunnen de onthaalcentra de band leggen met bestaande instellingen en instituties, die het algemeen welzijn van de bevolking tot doel hebben (scholen, OCMW's, ziekenfondsen,...), om zo te vermijden dat dit proces gemarginaliseerd wordt.

Bij het scheppen van dit kader dienen de onthaalinstellingen zo te werk te gaan dat ze zelf overbodig worden na zekere tijd. In dat perspectief moeten ook hun projecten en de prioriteiten, die daarin gelegd worden, opgesteld worden. De projecten moeten onderscheiden worden in :

- 1) *strategische onthaalprojecten* : projecten, die, werkend op de gevolgen van een ongelijkheid (vb. het niet kennen van de taal), proberen druk uit te oefenen op algemene instellingen (vb. het bestaande schoolstelsel).
- 2) projecten, die ongelijkheden *struktureel* willen aanpakken. In deze projecten is het dan van essentieel belang dat de beslissingsmacht in handen van de migranten zelf ligt en dat zij ook het gewicht van het project dragen (vb. de oprichting van een huurdersunie om tot een strukturele aanpak van de huisvestingsmarkt te komen).

Emancipatie

Ongeacht wat voor beleid er door de onthaalinstellingen gevoerd wordt en

welk hun werking is, ze hebben slechts kans bij te dragen tot de emancipatie van de migrant, als de migranten inspraak en toezicht hebben op de werking van die onthaalcentra. Om de migranten daartoe in staat te stellen en hen daarin actief te steunen, moet er gewerkt worden via strukturele projecten. Evenzeer moet hen de nodige infrastructuur ter beschikking gesteld worden. Er moet echter vooral gewerkt worden via de opleiding en vorming van migranten.

Ten tweede is deze emancipatie niet alleen betrokken op de onthaalcentra, maar ook op de samenleving als geheel. Voor een effectieve belangenbehartiging zullen de migranten zich moeten organiseren in migrantenorganisaties en ook binnen organisaties als vakbewegingen, actiegroepen, politieke groeperingen e.d., omdat ook daar hun belangen parallel lopen. *Zelforganisatie* betekent dan dat zij zich groepsgewijs en desgewenst met andere nationaliteiten inzetten voor de verwezenlijking van hun belangen. Ze moeten daarbij ondersteuning hebben van de onthaalcentra, vermits dit in de lijn van de doelstellingen van deze centra ligt.

Integratie - zelforganisatie en de onthaalcentra

De 'integratie' van gastarbeiders wordt bepaald door een aantal belangen. Er worden eisen gesteld vanuit onze samenleving, maar evenzeer vanuit migrantenmiddens. Niet noodzakelijk zijn de eisen vanuit de migrantenmiddens eigen aan de kultuur van het land van oorsprong. Het immigratieprobleem op zich is niet te herleiden tot 'het leven van een groep migranten in een gastland', maar heeft specifieke problemen tot gevolg. Een treffend voorbeeld hiervan is dat het verenigingsleven zoals wij dit kennen, ook al is dit niet eigen aan een bepaalde cultuur, toch noodzakelijk kan zijn om het immigrantenprobleem aan te pakken. Een ander voorbeeld van de eisen, die het immigratieprobleem stelt, is heel de problematiek van de tweede generatie.

Wat echter essentieel lijkt, is dat men vanuit een beleid en werking beken, moeilijk anders kan dan het bestaande verenigingsleven van de migranten aan te grijpen als embryo

van verder te ontwikkelen gemeenschapsvormen, die op langere termijn kunnen worden opengetrokken naar bredere lagen van de migrantenbevolking toe. De vergelijking kan getrokken worden met de evolutie binnen de Italiaanse gemeenschap in België. Zo steeg de syndikalisatiegraad van Italianen tussen '46 en '57 van 0 tot 60%. Er blijft natuurlijk de vraag op welke wijze dit kan gebeuren. Een onderzoek (1), in Vlaanderen uitgevoerd naar het verenigingsleven van de migranten, geeft hier misschien een antwoord op. Dit onderzoek gaf een wildgroei van verenigingen te zien, die volgens de onderzoekers zelfs dysfunktionele vormen zou aannemen.

De onderzoekers stellen :

"Omwillen van de versnippering, de onderlinge concurrentie en de verdeeldheid onder de verenigingen, kan men veeleer besluiten dat het niet de verenigingstypes op zich zijn, die niet integrerend werken, maar dat het veeleer het totaalverschijnsel is van deze wedijver onder de verenigingen, die maakt dat het verenigingsleven zoals het nu bestaat, niet integrerend werkt t.a.v. de onthaalgemeenschap. Er is m.a.w. in de chaos van de verenigingen geen enkele struktuur, waardoor integratie letterlijk struktureel wordt ingebouwd. Er zijn enkel bepaalde verenigingen die integratie voorstaan, maar die daarin gewoon niet slagen omdat de strukturele randvoorwaarden er niet zijn. In een niet verkeerd te begrijpen zin is er dus behoefte aan strukturering van het verenigingsleven."

En de onderzoekers vervolgen :

"Deze noodzaak tot strukturering heeft niet enkel betrekking op het verenigingsleven op zich, maar ook op de sociale omgeving waarin de verenigingen werken." Er wordt hier o.m. bedoeld op de onthaalcentra. Deze geven ondermeer soms een onrechtstreekse en onzichtbare subsidie op arbitraire wijze (vb. laten gebruiken van lokalen) aan bepaalde verenigingen. Door de onsystematische wijze waarop dit gebeurt, dreigt men andere verenigingen te diskrimineren."

Strukturering is dus noodzakelijk, maar evengoed moeten de verenigingen "onafhankelijk en autonoom"

(1) H. D'Hollander, Studiagroep Mens en Ruimte, Het verenigingsleven van de migranten. Schets van een subsidiëeringskader voor de migrantenverenigingen.

kunnen zijn om echt integratief en emanciperend te werken. Dit kan op verschillende manieren begrepen worden. Het autonoom zijn kan begrepen worden in de zin van het volledig op eigen houtje ontwikkelen van eigen organisatievormen en strukturen. Dit principe is veelal taboe, want het zou niet echt integrerend werken t.a.v. onze gemeenschap. Integendeel, dergelijk te sterk in zichzelf gekeerde strukturen zullen eerder een kloof creëren.

G. Verbunt zegt daarover in zijn studie, *L'intégration par l'autonomie* (1) echter het volgende : "De organisaties, die zich voor buitenlanders inzetten, de onthaalcentra dus, kunnen de hang naar eigen autonome strukturen nog maar moeilijk verwerken. De progressieve strekkingen binnen deze onthaalcentra, die integratie door autonomie wel positief waarderen, spreken vaak over "solidariteit" en "solidaire organisaties"."

Hij onderscheidt de welzijnsorganisaties in traditionele en solidaire, al naargelang de prioriteiten die men stelt. Of men belast zich tot elke prijs met het probleem van de immigratie (met al zijn politieke en ongebruikelijke implicaties), of men verklaart zich bereid alleen de verantwoordelijkheid van een deelprobleem te aanvaarden, van een specifiek probleem bovendien (...). In het eerste geval aanvaardt de organisatie ook de strijd aan te gaan op het plan van de politiek, in het tweede geval zal de organisatie haar activiteiten organiseren en haar doelstelling vaststellen binnen het huidige politieke kader.

(1) G. Verbunt, *L'intégration par l'autonomie*, eindverhandeling 1980, Straatsburg, C.I.E.E.M., Paris.

Theunis (1) pikt daarop in, in de volgende zin. De weg, die het officiële welzijnswerk in Nederland voor ogen staat (men kan zich afvragen of dit ook geldt voor de Vlaamse Gemeenschap) is integratie door opname van buitenlanders in de bestaande kanalen. Men tendeert ernaar om de eigen groepsvorm "links" te laten liggen. Dit betekent dan konkreet o.m. de opname van migranten in "het systeem" : de politieke partij, de vakbonden, ...

Deze opname brengt echter het gevaar mee dat deze vooruitgeschoven buitenlanders zeer snel van hun eigen groep weggroeiën. Want wie vertegenwoordigt wie ? De Turkse funktio- naris die het sociale akademiejargon perfect beheerst, de Turken ? De Spaanse vakbondsleider die in de vakbond een topfunctie krijgt aangeboden en zich volledig met een bepaalde stroming binnen een Spaanse politieke partij associeert, de Spanjaarden ? Theunis besluit dat de Nederlandse integratiegedachte geheel in de "zachte sektor" is ingebed. Geen conflicten. De tegenstellingen worden toegevoegd, politiek-strukturele vraagstukken van zich afgeschoven.

België kent toch wel een andere traditie. Getuige hiervan een citaat van R. De Schutter, ex-sekretaris van het Algemeen Belgisch Vakverbond, gewest Brussel (2). Hij stelt, inzake de relatie vakbond - migrantenorganisaties :

"Mais surtout, le syndicat tente d'établir un rapport d'égal à égal avec les organisations existantes d'étrangers. Nationalité par nationalité, nous avons donc établi des rapports collectifs avec les différentes immigrations. Comme ces immigrations étaient organisées différemment suivant les nationalités, ces rapports ont pris dans chaque cas une tournure spécifique, soucieuse toujours de s'en tenir à une ligne de conduite non-paternaliste."

Ce rapport d'égal à égal supposait aussi que l'organisation syndicale Belge accepte de jouer vis-à-vis des autorités Belges le rôle de bouclier ou de parapluie..."

Nu is het natuurlijk zo dat we moeilijk de vakbonden en de onthaalcentra op één lijn kunnen stellen als we het over hun rol in de zelforganisatie hebben. Vakbonden hebben bijna een monopoliepositie op het terrein van werk en werkgelegenheid en hebben daar ook bevoegd te kunnen opkomen tegen mogelijke diskriminaties ten opzichte van migranten.

Onthaalinstellingen zijn als specifieke kategoriale instellingen eerder 'mar-

(1) J. Theunis, 'Alleen via eigen organisaties kan de vreemdeling integreren', in *Welzijnsblad*, 19/9/80.

(2) R. De Schutter, 'Dix ans des textes à l'intérieur du Syndicat, Contradictions', 79 p. 234-235.

ginaal' in onze samenleving en ook hebben ze geen monopoliepositie inzake migrantenwerking. Integendeel, ze willen deze positie vanuit hun opties niet innemen. Toch lijkt het dat de onthaalcentra eenzelfde relatie met de migrantenorganisaties kunnen (en moeten) aanknopen als de vakbonden. De grote vraag is dan wie die **bemiddelaarsrol** zou kunnen spelen.

De rol van Italiaanse en Spaanse groepen

Een mogelijkheid is deze bemiddelaarsrol door te spelen naar nationaliteitsgroepen, die reeds een ontwikkeld verenigingsleven kennen. We denken hierbij aan Italiaanse, Spaanse, Griekse mensen, die beroepshalve bij de animatie van het verenigingsleven betrokken zijn en die gezien hun positie een weg kunnen vrij maken voor andere organisaties.

Het valt echter op dat er - Limburg buiten beschouwing gelaten - betrekkelijk weinig contacten zijn tussen begeleidingsinstellingen of opbouwwerken migranten en de doorgaans stevig uitgebouwde Spaanse en Italiaanse verenigingen. Het is uiteraard zo dat, gezien de beperkte middelen van de diensten in de migrantensektor, prioritair gewerkt wordt naar de recentste, zwakste migrantengemeenschappen als de Turken en de Marokkanen, daar niet van... Maar toch, waarom ontstond er parallel daarmee geen dieper contact, geen samenwerking met die Spaanse of Italiaanse migrantengroepen ? Als "oudere", ervaren migranten, goed georganiseerd, kunnen deze toch een grote stimulerende rol spelen t.a.v. de "jongere" migrantengemeenschappen.

Essentieel is nochtans dat in alle acties, die op dat terrein ondernomen worden, de migrantenorganisaties en hun (eventuele) beroepskrachten kunnen terugvallen op een autonome en onafhankelijke overkoepeling van de migrantenorganisaties zelf. Dit overkoepelend orgaan kan een echte voedingsbodem worden voor het ontstaan en de werking van autonome en onafhankelijke verenigingen. Het is de grootste garantie tegen een eventuele manipulatie. De financiering van de werkingen door bepaalde lobbies of belangengroepen kan scheefgetrokken situaties creëren. De volledige subsidiëring door de overheid is o.i. een grotere garantie voor de onafhankelijkheid van de migrantenverenigingen.

Principieel moet evenwel gesteld dat door deze subsidiëring geen invloed mag worden uitgeoefend op de inhoudelijke werking van de verenigingen, noch dat ze een beperking mag betekenen voor het initiatief inzake zelforganisatie, maar dat integendeel de subsidiëeringscriteria enkel de strukturele randvoorwaarden mede tot stand moeten brengen, waardoor de auto-

nomie en de onafhankelijkheid van de verenigingen gewaarborgd wordt.

Het verenigingsleven kan dus slechts tot volwaardige integratie en emancipatie leiden, als het onafhankelijk kan functioneren, los van de verschillende zuilen en belangengroepen.

De kreative van een overkoepelend, onafhankelijk orgaan, door migrantenorganisaties zelf, is hiertoe een werkelijke garantie zowel naar de onthaalcentra toe als naar de overheid.

Tenslotte

Met de nota Steyaert werd aan het onthaal- en integratiebeleid een perspectief gegeven. De nota genoot dan ook wat bijval zowel bij migranten als bij goedgeïntentioneerde Vlamingen. Om het beleid te realiseren moet een heel veranderingsproces worden ingezet. De begeleidingsdiensten en de migrantenorganisaties hebben de opdracht dit proces op gang te brengen. Maar uiteindelijk zal iedere beleidsverantwoordelijke, dienst, vereniging of instelling eens de keuze voor of tegen de migranten moeten maken. Dit proces zal niet gemakkelijk verlopen, de tewerkstellingscrisis is daar niet vreemd aan. We schreven reeds dat, ondanks de goede bedoelingen, het integratiebeleid zwaar gehypotekeerd is daar het van start gaat in een periode van crisis waarin de problemen afgewenteld worden op de zwaksten. In de verklaring van de nationale regering staan voorstellen die niets goeds voorspellen. Onder de rubriek 'tewerkstellingsbeleid' van het prioriteitenprogramma van de regering staat:

"In het perspectief van het tewerkstellingsbeleid dat zij willen bewerkstelligen, zal de regering alle maatregelen

Kanttekening

Een blik op het veld.

Het categoriaal opbouwwerk-migranten kunnen we zowat opdelen in twee groepen: de grote, regionale onthaal- of begeleidingsdiensten en de kleinere plaatselijke initiatieven rond gastarbeid.

De regionale centra (vaak koepels van plaatselijke initiatieven) zijn actief op volgende terreinen:

- Nederlands taalonderwijs voor volwassenen en huiswerkbegeleiding voor kinderen (doorgaans ondersteuning van lokale werkingen); sociaal-administratieve en juridische hulp;
- huisvesting, gezondheidszorg, vorming migrantenvrouwen, werking naar de tweede generatie, enz...

Deze diensten besteden tevens bijzondere aandacht aan het beleidsbeïnvloedend werk en het bewerkstelligen van een mentaliteitsverandering bij de Belgische bevolking t.a.v. migranten.

De kleinere plaatselijke centra richten zich vooral op de eerste werkterreinen, nl. de sociale dienstverlening en taal- en huiswerkbegeleiding.

Opvallend is wel dat bij al deze diensten - regionaal of plaatselijk - de aandacht vooral gaat naar migranten van Marokkaanse en Turkse nationaliteit.

Waarom juist de sociale of juridische hulp en de taallessen of -begeleiding overal aangepakt worden, daarover willen we hier enkele bedenkingen kwijt.

Sociale en juridische hulp

De migrantenbevolking blijkt nog uitgebreid behoefte te hebben aan sociale en juridische hulp. Taalonderwijs, de onbekendheid met onze administratieve geïmplicaties en de sociaal-ekonomische doorgaans zwakke positie van de migrant spelen hierin een niet te verwaarlozen rol. Maar parallel daarmee blijken de hoge drempels en de doorgedreven bureaucratisering van onze welzijnsinstellingen een even grote oorzaak hiervan te zijn.

Vandaar dat de onthaalcentra op beide terreinen werk moeten leveren, zijnde enerzijds het vergroten van de sociale vaardigheden van de migranten via taalkursussen, informatie-activiteiten, e.d. en anderzijds het beïnvloeden van de welzijnsinstellingen teneinde ze bruikbaar, toeganke-

lijker te maken voor de migranten (vb. OCMW's, ziekenfondsen, ...) en zodoende één van de oorzaken of redenen tot die bijkomende sociaal-administratieve hulp weg te nemen... Of deze onthaal- of begeleidingsdiensten hiervoor "zwaar" genoeg wegen is een andere kwestie.

Naarmate zich de migrantenjongeren gaan "aandienen" als schakel tussen de eerste generatie en de Belgische samenleving, zal de behoefte aan sociale dienstverlening wel slijten. Toch blijft de eerstvolgende jaren dergelijke hulp nodig, en wel voor de oudere, minder geschoolde migrant en zijn vaak sterk geïsoleerd levende echtgenote.

De strikt juridische hulp van zijn kant zal waarschijnlijk nodig blijven. Immers, ook in de nieuwe vreemdelingenwet blijven verblijfs- en arbeidsonzekerheid - in mineur - aanwezig. Tevens verscherpt de huidige ekonomische situatie de houding van zowel het beleid als van de autochtone bevolking t.a.v. migranten aanzienlijk. En ook hier vormen de taalonderwijs en de onbekendheid met de administratieve rompslomp door de migrant, en de stroefheid van het Belgisch administratief en juridisch instrumentarium een serieuze struikelblok.

Ook in de toekomst mag men dus verwachten dat er druk beroep zal worden gedaan op juridische hulp. Het is dan ook spijtig dat in de hele migrantensektor slechts 3 juristen tewerkgesteld zijn.

Taallessen en -begeleiding

De taallessen of -begeleiding Nederlands - door de meeste centra georganiseerd - blijken wel te voldoen aan een reële vraag, aan een reël probleem.

Het aanbod van dergelijke lessen komt hier uit de integratiebevorderende sociaal-kulturele hoek, en de vraag vooral uit de sociaal-ekonomische hoek. Migrant weten dat zij, eens het Nederlands machtig, makkelijker of vlugger (beter) werk kunnen krijgen. In deze crisisperiode wordt dit taalargument immers efficiënt gebruikt t.a.v. migranten. Vroeger moesten ze de taal niet kennen, alleen hun handen telden. Nu niet meer. Vandaar dat men wel mag zeggen dat de initiatieven voor Nederlands taalonderwijs aan volwassenen eigenlijk zijn reden vindt in de bedreigde eko-

nomische positie van de migrant en niet zozeer komt vanuit een sociaal-kultureel integratiereflex van de migrant.

Vanuit diezelfde optiek kan men de huiswerkbegeleiding van de kinderen bekijken. Het onderwijs werd geacht de migrantenkinderen een betere positie op de maatschappelijke ladder mogelijk te maken. Maar ons onderwijs is - na toch al jaren ervaring met migrantenkinderen - nog steeds onaanpast voor die groep schoolzoekers (die in Brusselse scholen soms de volledige schoolpopulatie uitmaken!). Soepele wettelijke normen voor degelijke opvang ontbreken en het onderwijzend personeel is op dat vlak onvoorbereid.

Ook hier laat de crisis zich gelden. Gemeenten die tot voor enige tijd een beroep deden op BTK-leerkrachten om de begeleiding van migrantenkinderen binnen de school te verzorgen, laten deze dit schooljaar afvloeien omwille van de financiële implicaties. De idee die leeft in de migrantensektor dat die externe huiswerkbegeleiding spoedig omgezet dient te worden in structurele opvang en begeleiding binnen het onderwijs zelf, zal de eerstkomende jaren blijkbaar niet verwezenlijkt kunnen worden.

Terug naar af...

Men kan dus terecht zeggen dat, daar waar de opbouwwerken-migranten en

begeleidingsinstellingen geacht worden te werken aan de ondersteuning van het sociaal-kultureel verenigingsleven van migranten, aan hun integratie en ontplooiing, zij allen nog steeds (of weerom?) dienen te werken aan de eerste noden en behoeften van de migrant, nl. verblijf- en werkzekerheid en kans op degelijk onderwijs. En hoe dieper de crisis zal invreten, hoe meer het accent daarop zal komen te liggen.

De gemeenschapsminister mag dan via colloquia en nota's nobele voornemens t.a.v. migranten ventileren, zoals het stimuleren en ondersteunen van migrantenorganisaties en -verenigingen, het opengooien van kulturele centra naar migranten e.d.m., dit alles blijkt toch eerder illusoir aangezien de migrant eigenlijk nog - of opnieuw - op het sociaal-ekonomisch vlak zijn gevecht moet leveren...

De klok is immers tussen januari '81 en januari '82 een flink stuk teruggedraaid. Hoe kan men werk maken van het sociaal-kultureel "veld" en daarvoor weerklank vinden bij de migrantengemeenschappen en -groepen, als diezelfde migrant inmiddels via terugkeermaatregelen van Martens V met één voet over de grens staat? Als hij zich in tal van Brusselse gemeenten niet meer, of met veel moeilijkheden, kan vestigen?

Als aan die basisvoorwaarde van verblijfs- en werkzekerheid niet wordt voldaan?

Dus, terug naar af. Terug naar de strijd van het eerste uur.

nemen die de situatie vereist wat de strikte beperking betreft van de immigratie, enerzijds, en anderzijds, wat de vreemdelingen van buiten de E.E.G. betreft (met uitzondering van de politieke vluchtelingen) die langdurig werkloos zijn, teneinde, door financiële stimuli, hun terugkeer en hun wederinschakeling in hun land van oorsprong mogelijk te maken."

Niet alleen de nationale overheid maar ook de gemeentelijke overheden gaan zich nu openlijk tegen de migranten keren. Wat zich in de Brusselse gemeenten afspeelt inzake de huisvesting en niet-inschrijving van migranten kan navolging krijgen... Hoe zal de deelregering hierop reageren? Blijft ze konsekwent in haar opties dan is een krachtproef niet uitgesloten. Blijft dan ook nog de vraag of de Gemeenschapsminister dit punt binnen de deelregering aan de orde zal brengen.

Het voorstel van de regering en de beslissingen van de Brusselse gemeentebesturen, relativeren ook sterk de impact van de begeleidingsdiensten en de zelforganisaties.

Men kan zich dan ook afvragen of het geen tijd wordt dat de deelregering en de onthaaloverheid stappen ondernemen om de nationale en gemeentelijke overheden tot een positief integratiebeleid aan te zetten.

Naar een exportpolitiek... van (werkloze) migranten ?

Het huidige regeerakkoord

Sinds einde '81 hebben we een "Rooms-Blauw" kabinet. Dat de opvattingen over de promotie van de export vaste vorm zouden krijgen, liet zich voordien al voorspellen. Dat expliciet of impliciet ook gedacht wordt aan de export van (jawel !) vreemdelingen kunnen we vaststellen als we het regeerakkoord lezen.

We citeren hier de hele passage, die op het migrantenbeleid betrekking heeft, waarna we wat uitvoeriger ingaan op de remigratiegedachte.

"De regering is van oordeel dat België een onthaalland is en moet blijven, de integratie van de vreemdelingen bevorderen o.m. door de naturalisatie en andere vormen van nationaliteitsverwerving, en dat elke vorm van discriminatie, zoals elke vorm van racisme, dient bestreden.

In het perspectief van het tewerkstellingsbeleid dat zij wil bewerkstelligen, zal de regering alle maatregelen nemen die de situatie vereist wat de strikte beperking betreft van de immigratie, enerzijds, en anderzijds, wat de vreemdelingen van buiten de EEG betreft (met uitzondering van de politieke vluchtelingen) die langdurig werkloos zijn, ten einde, door financiële stimuli, hun terugkeer en hun wederinschakeling in hun land van oorsprong mogelijk te maken."

Een paar algemene beschouwingen bij wijze van evaluatie

Bij een eerste kritische lezing van dit uittreksel kunnen we alvast enkele (vluchtige) opmerkingen formuleren :

1. De integratie-idee wordt verward met en/of verengd tot de assimilatie-idee, die vorm krijgt in de versoepeling van de nationaliteitsverwerving. Van andere maatregelen, die in een (nationaal) integratiebeleid kunnen thuishoren (o.m. gemeentelijk stemrecht voor migranten) wordt niet langer gewag gemaakt.
2. De stelling van de immigratiebeperking wordt zo uitdrukkelijk gesteld - en dit ondanks het beleid van immigratiestop dat sinds '74 wordt gevoerd - dat het verdacht overkomt : getuigt het van kwade trouw te veronderstellen dat men ertoe wil komen de (verworven) rechten inzake gezinshereniging te

beperken (de wet van 15 december 1980) en het "liberale" beleid inzake het opnemen van politieke vluchtelingen om te buigen ?

3. De laatste zin van het regeerakkoord ruikt naar een eng beleid m.b.t. de arbeidsmarkt. Slaagt men er hierbij niet in méér arbeidsplaatsen te creëren, dan moet maar - simplistisch gezien - de vraag naar meer arbeidsbetrekkingen gedrukt worden. In dit perspectief past een politiek van repatriëring en remigratie : het exportfeticisme wordt in zijn toepassing ook overgedragen op de arbeidskrachten. En wie weet wil de publieke opinie dit ook nog slikken ... als het maar werkloze migranten, en uitgerekend niet-EEG'ers zijn. We willen nog te goeder trouw aannemen (al is dit allicht naïef) dat de woorden "financiële stimuli" en "mogelijk maken" in hun letterlijke betekenis opgevat moeten worden, zodat hier sprake is van tegemoetkomingen voor een terugkeer op vrijwillige basis. Op één en ander willen we hier uitvoerig ingaan.

Het ontwikkelingsproces van de remigratiegedachte

Om het ontstaan en de ontwikkeling van het gedachtegoed over remigratie en repatriëring te duiden, moeten we even in het verleden teruggaan. Op 15 maart 1978 diende de liberale volksvertegenwoordiger Mundeleer een wetsvoorstel in "tot toekenning van een repatriëringvergoeding aan bepaalde immigranten en tot vaststelling van een uiterste datum voor de uitbetaling van werkloosheidsuitkeringen te hunnen voordele". Samengevat kwam het voorstel hierop neer : de gastarbeider (niet-EEG'er) die nog geen vijf jaar regelmatig in het bevolkingsregister is ingeschreven en die gedurende de laatste twaalf maanden minstens zes maanden werkloos is, verliest zijn recht op werkloosheidsuitkering, ziekte- en invaliditeitsverzekering en kinderbijslag. Wanneer hij zich ertoe verbindt België voorgoed te verlaten en er binnen een termijn van vijf jaar na zijn vertrek niet terug te keren, heeft hij recht op een premie. Behalve het idee van een "ontlasting" van de arbeidsmarkt speelde hier de mogelijkheid van besparingen in de sociale sector mee. Naast het immorele en het schijnheilige (theoretisch gaat het om een terugkeer-faciliteit, in feite gaat het om een

verplichte terugkeer, daar in de vigerende verblijfsreglementering de te bewijzen bestaanszekerheid als voorwaarde geldt), bleek dit voorstel gebaseerd te zijn op een economische misrekening. Uit ramingen bleek dat aldus de verlichting van de arbeidsmarkt slechts 2.600 werklozen zou betreffen en dat de netto-besparing amper 400 miljoen zou zijn. Uit nationale en internationale studies is inmiddels bij herhaling de structurele economische waarde van de aanwezigheid van migranten aangetoond. Het voeren van een uitwijzings- en remigratiepolitiek is niet enkel onmenselijk, maar ook economisch : nonsens.

Abstractie gemaakt van een paar demagogische en simplistische slogans van enkele extremistische groepjes, luwde de storm in de politieke arena rond concrete repatriëring- en "uitgeleidings"-voorstellen tot we in de vorige regeringen enkele zachtere of mildere ideeën op tafel kregen m.b.t. repatriëring en terugkeer. Ditmaal doken deze op in de sfeer van *ontwikkelingshulp en tewerkstellingsbeleid*. In het kader van de begrotingsvoorstellen '82 werd een drieluik gepresenteerd voor bevordering van tewerkstelling en promotie van ontwikkelingshulp. Het eerste luik had betrekking op het sterker uitbouwen van de groep vrijwillige ontwikkelingshulpers, het tweede luik sloeg op de toepassing van het idee van het "nieuwe arbeidscircuït" op de ontwikkelingshulp. Dit moet de mogelijkheid bieden gekwalificeerde werzoekenden (Belgen en migranten) via niet-duurzame BTK-projecten uit te zenden naar Derde wereldlanden voor tijdelijke hulp. Het derde luik had maar speciaal betrekking op de migranten hier, maar het bleek wel het meest "onderontwikkelde" gedeelte. Hierin werd gewag gemaakt van "integratieprojecten". Het sloeg op het verstrekken van een aangepaste betrekking in het land van herkomst aan jonge gastarbeiders en afgestudeerden uit ontwikkelingslanden. In functie van de terugkeer zouden in België aangepaste bijscholings- of vormingscycli kunnen worden opgezet. De opvangprojecten in de betrokken landen zouden ten laste komen van Ontwikkelingssamenwerking en de installatiepremie zou door Arbeid en Tewerkstelling gedragen worden.

Voor '82 voorzag men in de voorstellen aldus een 200-tal personen op te vangen (kosten 60 miljoen BF). Wat de vorm betreft zou een inpassing ge-

zocht worden in het stelsel van B.T.K. (dat zou opgedeeld worden in duurzame en niet-duurzame projecten). Hierbij werd ook genoteerd dat het onderzoek naar repatriëring van migranten opgezet zou worden in de werkgroep immigratie o.l.v. het Kabinet van de Eerste Minister.

De idee van reïntegratieprojecten, aansluitend bij de terugkeergedachte, is overgewaaid uit Nederland. Aanvankelijk werd daar in 1974 het onderzoeksproject REMPLD opgezet en in 1975 werd een begin gemaakt met een interdepartementale werkgroep, die een tweeledig experimenteel programma uitwerkte, bestaande uit kleinere terugkeerprojecten in de ontwikkelingslanden.

De globale context

Vooreerst enkele commentaren bij de globale context van de voorgestelde maatregelen. Er wordt gepoogd het migratiefenomeen te koppelen aan de ontwikkelings(hulp)gedachte. Dit gebeurde vroeger reeds ... maar dan in omgekeerde zin. In tijden van hoogconjunctuur trekt men gastarbeiders uit ontwikkelingslanden aan om het eigen arbeidskrachtenbestand aan te vullen en als verdediging voert men dan aan dat het om een ontwikkelingsbijdrage gaat t.o.v. het emigratieland dat hierdoor zijn werkloosheidsprobleem ziet verlicht en deviezen ontvangt. In periodes van economische crisis en overschot van arbeidskrachten, speelt men met de retour-gedachte en ook dit krijgt een idealistisch kleedje aangetrokken : ineens heet het dat de emigratie uit het moederland niet heeft bijgedragen tot de lokale of regionale ontwikkeling en men meent dat de emigratie moet worden tegengegaan en dat aldaar werkgelegenheidsprogramma's moeten worden opgezet, waarbij de terugkeermigranten prima kunnen worden ingeschakeld.

Dit beleid wordt voorgesteld als een vernieuwde visie op lokale ontwikkeling in de derde wereld, waarbij emigratie nefast zou zijn voor het moederland. Maar is dit inzicht wel zo nieuw ? De kern van de kwestie is gelegen in de eigen economische problematiek, al de rest is goedpraterij of legitimatie.

Geen remigratiebeleid

Dat wil dan evenwel nog niet zeggen dat reïntegratie en hulp bij terugkeer niet zinvol kunnen zijn. Het hangt er maar vanaf in welke context dit gebeurt. Men kan niet ontkennen dat heel wat migranten aan terugkeer denken, al verzwakt deze gedachte naarmate hun kinderen een toekomst in ons land willen opbouwen. Slechts wanneer een aantal voorwaarden in acht genomen worden, kunnen reïntegratie en terugkeerprojecten of -te-

gegratie en terugkeerprojecten of -tegratieprojecten overwogen worden. Of dit een heel beleid moet omvatten, is de vraag !

Voorwaarde 1

Het verlenen van tegemoetkomingen bij de terugkeer en het opzetten van reïntegratieprojecten mogen geenszins vanuit een beleid, noch uitgaande van een opinie bij de bevolking een integratieproces in de weg staan. Een sterker doorgevoerd integratiebeleid - qua middelen, structuren, beleids-opties - is gewenst en de terugkeerciliteiten mogen niet als alibi fungeren om zodoende het integratiebeleid af te remmen. Het risico is niet gering dat Jan Modaal en met hem de electoraal gevoelige beleidsmaker het aanwezigheids- en verblijfsrecht (met bijhorend inschakelingsbeleid) zal betwisten, aangezien nu afvloeiings- en terugkeermogelijkheden worden geboden ... "op onze kosten". Reïntegratievoorstellen mogen dus niet los gezien worden van het integratiebeleid. Eigenaardig is wel dat de verantwoordelijke gemeenschapsminister voor onthaal- en integratiebeleid buiten dit beleid wordt gehouden !

Voorwaarde 2

Uiteraard dient de remigratie gebaseerd te zijn op de eigen vrije wil van de migrant. Zij die op een regelmatige wijze in België verblijven, mogen onder geen enkele wettelijke, morele of feitelijke druk gezet worden om terug te keren.

Voorwaarde 3

Voor een arbeidsmarktbeleid op langere termijn is het niet verantwoord tegemoetkomingen voor terugkeer voor te behouden aan werkloze migranten van derde wereld-landen.

Voorwaarde 4

De koppeling van het terugkeergedachtegoed aan een ontwikkelingsbeleid vraagt om bepaalde voorwaarden. De klemtoon dient te liggen op een authentiek ontwikkelingsbeleid, dat gericht is op prioritaire hulp aan de meest getroffen ontwikkelingslanden. Plattelandsontwikkeling, 'self-reliance', 'basic needs' zijn hier de hoofdthema's. De vraag vanuit de ontwikkelingslanden moet hier een hoofdgegeven zijn. Nog bedenkelijk zou het worden wanneer de ontwikkelingsgelden georiënteerd zouden worden (omwille van de reïntegratie en terugkeerprojecten) naar landen met een belangrijke emigratie. Dit komt er in feite op neer dat de overige ontwikkelingslanden opdraaien voor onze migrantenexport en dit in een periode waarin voor 10% besnoeid wordt op de globale ontwikkelingshulpmiddelen.

Voorwaarde 5

Migrant, die op vrijwillige basis terugkeren, dienen de kansen te krijgen

voorbereid te worden op hun reïntegratie in het moederland (of hun continent) en dit niet enkel op het vlak van professionele vorming in het kader van bv. een ontwikkelingsproject, maar ook in het kader van de bredere socio-culturele reïntegratie of re-assimilatie.

Voorwaarde 6

Bij de uitwerking van deze projecten of faciliteiten dienen de migrantenorganisaties van ons land nauw betrokken te worden.

Voorwaarde 7

Inschakeling van werkloze migranten in specifieke werkgelegenheidsprogramma's (bv. BTK voor ontwikkelingshulp) kan positief beoordeeld worden. Wel dienen de voorwaarden voor Belgen en migranten gelijk te zijn. Recht op sociale zekerheid en op terugkeer naar het gastland moet aldus gegarandeerd kunnen worden.

Slechts wanneer aan deze (en wellicht nog andere) voorwaarden is voldaan, is het mogelijk de nog te formuleren voorstellen te ontdoen van de schijn dat het om een export van werkloze migranten gaat of om een kunstmatige en overschatte (a) reductie van de vraag naar arbeid en (b) besparing in de overheidsfinanciën.

Besluit

Samenvattend menen we te mogen stellen dat, afgezien van de vraag of het regeerakkoord al of niet in zijn globaliteit onder de maat is, het gedeelte m.b.t. migrantenbeleid verwerpelijk is, omwille van (1) de enge, kortzichtige en foutieve economische berekening (een misrekening dus) en (2) de bedenkelijke impliciete ideeën van de beoogde terugkeerpolitiek. Een remigratiepolitiek op deze manier vooropstellen is verwerpelijk. Dat betekent niet dat niet kan gedacht worden - onder strenge voorwaarden - aan enige hulp aan migranten die op vrijwillige basis terugkeren. Dit kan slechts bespreekbaar zijn in een globaal kader dat prioriteit uitgaat van een breed opgevatte integratiegedachte. Niet onbelangrijk bij dit alles is dat de u wel bekende Nols (F.D.F.) en het U.D.R.T., met de rechts-liberale reflex, hoewel die geen deel uitmaken van de meerderheid, omwille van het luik "migranten", vóór het regeerakkoord hebben gestemd. In hun pamflet "La puce à l'oreille" stelt het R.A.D.-U.D.R.T. als propagandaargument : "l'U.D.R.T. est le seul parti à avoir voté contre la loi sur le racisme proposée par Philippe Moureaux". Kan men zich nog betere referenties indenken ... om het migrantenluik van het regeerakkoord te verwerpen ?

Mark Maes

Belgische en vreemde bevolking : enkele kengetallen

Statistiekje

Bij vergelijkingen tussen de Belgische en de vreemde bevolking in België stelt zich vaak het probleem van het tekort aan cijfergegevens. Nochtans bieden de resultaten van de tellingen gedaan door het Nationaal Instituut voor de Statistiek (N.I.S.) voldoende informatie om op een zinnige wijze een aantal kengetallen van de beide bevolkingen naast elkaar te plaatsen. In afwachting van de resultaten van de Volkstelling van 1981 bieden we de lezer hier enkele kengetallen voor april 1977 aan. Ze komen uit de 'mini-enquête' van het N.I.S. De bevolkingscategorieën vermeld in de eerste kolom van de tabel staan telkens uitgedrukt in percent van de bevolking, die onderaan de andere kolommen gelijk gesteld is aan 100%. De bevolkingscategorieën overlappen elkaar. Bovendien bestrijken ze niet de hele bevolking. Probeer ze dus niet op te tellen : het leidt tot niets.

	Belgen		Vreemdelingen	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Werkende beroepsbevolking	51,49%	22,75%	45,32%	16,93%
Bevolking jonger dan 14 j.	20,13%	18,24%	30,20%	32,79%
Studenten vanaf 14 j.	9,09%	7,98%	8,70%	8,98%
Bevolking vanaf 60 j.	16,80%	22,25%	6,83%	8,99%
Gepensioneerde bevolking of op rust	14,16%	13,85%	8,29%	5,20%
Bevolking zonder beroep wegens ziekte of gebrek	2,36%	1,18%	2,97%	1,33%
Totale bevolking	100 %	100 %	100 %	100 %
	(4364368)	(4606546)	(451831)	(399088)

De resultaten van onze berekeningen houden geen verrassingen in. Voor zover we op basis van de kengetallen kunnen uitmaken is de vreemde bevolking duidelijk jonger dan de Belgische. Ze telt verhoudingsgewijs meer 'veertien minners' en minder 'zestig plussers'. Daar de groep 'vijftien tot vijftientwintig' bij de vreemdelingen niet zo zwaar doorweegt, is het aandeel 'studenten van veertien jaar en ouder' bij de vreemdelingen niet zo hoog als men van een 'jonge' bevolking zou verwachten.

Het aandeel van de beroepsbevolking met werk ligt bij de Belgen hoger dan bij de vreemdelingen. Het gewicht van de kinderen bij de vreemdelingenbevolking is hiervoor de voornaamste verklaring. Bemerkt ook de zeer lage graad van pensionering bij de vreemde vrouwen en het hoger percentage chronische ziekten of gebrekkigen bij de vreemdelingen in vergelijking met de Belgen. Het grote ziekterisico dat een vreemdeling tijdens zijn beroepsleven loopt zal hier best niet vreemd aan zijn.

Frank Moulaert

Redaktie tweede generatie

Voorwoord

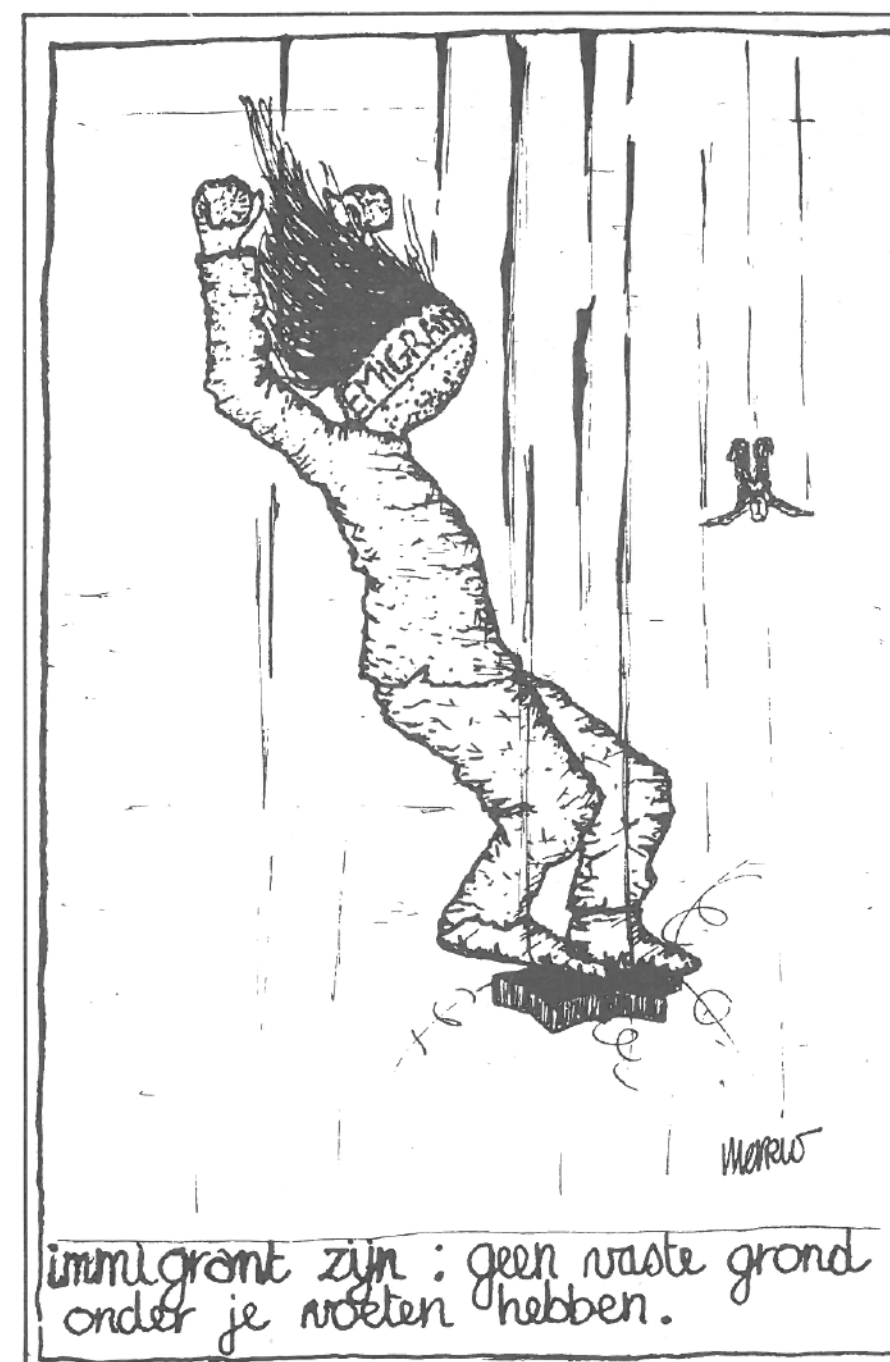
Je bent misschien verbaasd deze "jonge" bladzijden in het "oude" Bareel te vinden.

Waarom grijpen wij naar de pen ?

Om neer te schrijven wat wij ervaren en aanvoelen als "burgers" van deze maatschappij met een eigen nationaliteit, een eigen manier van denken, van handelen, van leven.

Want niemand anders dan wij is in staat te vertellen wat "immigrant-zijn" betekent.

Dit om duidelijk te stellen dat niemand gevolmachtigd was en is om in onze naam te spreken !!!

Julita Sanchez
Najat Naciri
Alühsan Oztekin
Liliana Rizzuto
Tonino Cadau
Antonietta Ottati
Bruno Angelo
Felice Ottati
Khadija Smami
Aster Kalogrias
Zvonimir Muskovic
Abdelmalik
Rachib

immigrant zijn : geen vaste grond onder je voeten hebben.

Zaterdag 9 januari 1982 gingen in Houthalen zestien jonge Italianen samen rond de tafel zitten voor een gesprek over hun migrant-zijn in België. Hun verhaal is ons eerste artikel.

Heb je er al ooit bij stilgestaan dat je eerder toevallig in België geboren bent of er als kind naartoe gekomen bent?

"Onze ouders zijn omwille van financiële en materiële redenen verplicht geweest te emigreren. Italië en vooral Zuid-Italië was weinig of niet geïndustrialiseerd. Er was geen werk, terwijl er in andere landen wel werk was. Men vroeg er arbeidskrachten, vooral om het vuile werk op te knappen, werk dat de Belgen als minderwaardig beschouwden."

Men was en is toch vrij om terug naar Italië te gaan?

Men zou wel willen, maar men is er zich terzelfdertijd van bewust dat men Italië voornamelijk kent van vakanties, zorgeloze periodes zonder werkelijk contact te hebben met het alledaagse leven daar. En toch blijft men Italië idealiseren...

Waren onze ouders emigranten (uit Italië), wij zijn eerder immigranten!! Welnu, wat betekent dat "immigrant zijn"?

"Veel kritiek krijgen, anders zijn, een andere levensstijl hebben, zich zowel in België als in Italië vreemdeling voelen, Nederlands spreken maar toch Italiaans denken. Hier geboren zijn maar er je toch nog steeds niet thuisvoelen. Een hele, meestal ongekende en onontgonnen geschiedenis met je meedragen."

Wanneer je dit nu het meest voelt? De ene voelt het voortdurend, alles rondom hem zegt het hem voortdurend dat hij een immigrant is en is er trouwens fier op. De ander voelt dit immigrant-zijn vooral aan wanneer hij alleen is, in vreemde situaties of met onbekende mensen gekonfronteerd wordt.

De vraag of er interesse is om die achtergronden te gaan uitpluizen, om zo een beter inzicht te krijgen in wie men eigenlijk is, bleef open.

Men voelt zich immigrant, altijd, soms, de ene meer dan de andere, maar welke zijn de gevoelens ten opzichte van de Belgen?

Velen voelen zich op hun ongemak te midden van allemaal Belgen. Anderen weer niet. Weer anderen voelen zich al dan niet goed naargelang het 'soort' Belgisch publiek. In situaties met onbekenden voelt men zich eerder geneigd om contact te zoeken met andere vreemdelingen, ook Marokkanen of Turken (men spreekt van neiging tot 'kliekvorming'), omdat er een soort van stilzwijgend begrip bestaat

Rizzuto Eugenio, Fialdini Nando, Picarelli Paola, Gucciardi Gaspare, Boncaldo Pasqualina, De Lorenzo Maria, Marrone Sergio, Lamorgese Giovanni, Cialanno Pino, Di Lorenzo Osvando, Ottati Mario en Antonietta, Rizzuto Liliana, Gilio Canio, Cadau Tonino, Bruno Paolo.

voor mekaar situatie als vreemdeling. Ook die mensen zijn hier niet 'thuis'. Met Belgen zal men daarover minder vlug praten. Alhoewel, niet iedereen denkt er zo over. Een van de deelnemers aan ons gesprek voelt een grotere remming om met andere vreemdelingen contact op te nemen. Dan nog eerder met Belgen. Maar zoals gezegd ervaart men z'n vreemdeling-zijn het sterkst tegenover een groep onbekende Belgen. Een andere bedenking die in de loop van het gesprek geopperd werd: "Zou die houding, die gevoelens ten opzichte van Belgen of andere vreemdelingen niet eerder bepaald worden door de buurt waarin je bent opgegroeid?"

"De ene is opgegroeid in een 'cité', de andere eerder in een Vlaamse buurt".

Gevoelens van ongemak, van 'je goed voelen' temidden van Belgen enerzijds, maar ... hoe gedragen de Belgen zich ten aanzien van vreemdelingen? Op de vraag of iemand ooit, zo ja in welke situatie, neigingen tot racisme ondervond, antwoorden de meesten dat dit tot uiting komt in de meest alledaagse gebeurtenissen.

"Men weigert je een staatsbetrekking omdat je geen Belg(ische) bent. Wanneer er op je werk of op school iets voorvalt, is men nogal vlug geneigd om je erop te wijzen dat je een vreemdeling bent. De toegang tot een dansing wordt je geweigerd omdat je er iets donkerder uitziet dan de anderen".

Op deze voorvallen reageren de meesten gewoonlijk niet, tenzij misschien door het toeroepen van scheldwoorden of dreigementen.

"Moet je je inderdaad kalm houden?" "Kan er niets tegen gedaan worden?"

"Neen" zeggen sommigen.

Anderen: "De publieke opinie langs de massamedia om proberen te overtuigen, proberen te 'beker' tot betere gevoelens".

Wat is daarvan de oorzaak? Welke is de reden dat sommige Belgen zich zo opstellen tegenover Italianen en andere vreemdelingen?

Voor een groot deel ligt dat aan de opvoeding, meent men. Van kleinsafaan wordt men een verkeerd beeld opgedrongen over vreemdelingen. Vreemdelingen worden als minderwaardig voorgesteld. Onwetendheid en slechte ervaringen met vreemdelingen kunnen ook meespelen.

De houding van Belgen tegenover vreemdelingen is toch wel individueel verschillend, het spitst zich vooral toe van mens tot mens, wordt verder opgemerkt.

"Iedere mens heeft daarover wel een eigen mening".

Zoals iedereen ook wel een mening heeft over het zo 'bestreden' stemrecht voor vreemdelingen! Wat vindt men daarvan? Nodig of niet?

Ja ... Neen ...

Sommigen vinden stemrecht op gemeentelijk vlak nodig "omdat de Belgen dan alleszins rekening moeten gaan houden met jouw stem".

"Alleen maar om je stem te winnen gaat de gemeentelijke overheid ervoor zorgen dat de wegen in 'vreemdelingenwijken' 'opgelapt' worden, men gaat ook zorgen voor voldoende verlichting, kortom de infrastructuur zal verbeterd worden".

"Als het alleen daarom is, dan liever niet".

"Als individu, als burger, ongeacht mijn nationaliteit, heb ik recht op dat stemrecht".

"Laat je dan naturaliseren! Dan is ondermeer dat stemrecht-probleem opgelost".

"Neen, want door dat te doen gedraag ik mij als een verrader, ook al heeft dat stuk papier dat zegt dat ik dan een Belg ben op zich niet zoveel waarde. Als ik België ga beschouwen als mijn land, dan moet ik mij ook gedragen als een Belg en dat wil ik niet!"

Zou je dan bereid zijn bij het eventueel toekennen van stemrecht er de dienstplicht bij te nemen?

"Ja" zeggen sommigen, terwijl er één, verontrust, vragend opmerkt: "Hoe kan ik een land verdedigen dat het mijne niet is?"

Interview

In Lokeren wonen een tiental Spaanse gezinnen. Roberto Domingo is één van de Spaanse jongeren van de tweede generatie. Aangezien het één van de weinige jongeren is, die nog denkt aan een terugkeer naar het land van herkomst, heb ik hem uitgenodigd voor een interview.

Hoelang woon je al in België?

Ik woon al tien jaar in Lokeren, dus vanaf dat wij hier gekomen zijn in België.

Hoe oud ben je nu?

Ik ben 18 jaar geworden in september.

Werk je of stempel je?

Ik heb vast werk. Ik doe decoratiewerk sinds één jaar. Voordien zat ik op school.

Had je op school moeilijkheden als vreemdeling?

Neen.

Op die momenten moet ik wel moeilijkheden gehad hebben, maar geen zware want ik herinner mij die niet meer. Ik kon mij vlug aanpassen. Er waren hier in die tijd veel Spanjaarden en dat maakte het dan ook gemakkelijker voor ons allemaal.

Ben je in Spanje naar school geweest?

Eén jaar. De leraars waren daar veel strenger dan hier. Voor de rest weet ik daar niets meer van.

Woon je graag in België?

Soms wel en soms niet.

Hier heeft men werk, men heeft meer mogelijkheden om te studeren zonder te moeten betalen. De meeste hobby's zijn kosteloos. Indien men geen werk heeft, dan kan men stempelen. In Spanje stempel je 6 maanden en daarna moet je zelf zien waar je je geld haalt, bedelend of stelend, dat blijft allemaal gelijk.

Er zijn ook wel momenten dat ik mij niet thuis voel. Op dit ogenblik kan ik niet zo goed uitleggen in welke situaties dat is, maar met sommige personen waar ik in contact mee kom, voel ik me echt een vreemdeling. Dit komt wel niet veel voor. Maar toch.

Van vroegere gesprekken weet ik dat je graag zou terugkeren naar Spanje.

Vind je die mogelijkheid reëel?

Ja, moest ik alles hebben dat ik hier heb en hiermee bedoel ik werk, avondschool, hier kun je sparen, niet veel maar toch iets, wat je ginder in het geheel niet kunt doen.

Ik ben voornamelijk hier omdat ik werk heb. Moest ik geen werk hebben dan zou ik terugkeren.

Hoe stel je je terugkeer voor?

Moest ik nu ooit terugkeren, ik denk dat ik mij gemakkelijk zou kunnen aanpassen aan de mentaliteit, de gewoontes, de taal en een andere vriendenkring. Het enige probleem voor mij is het werk.

Indien je niet zou terugkeren, hoe zie je je toekomst dan hier?

Een gewoon leven, mijn Spaanse nationaliteit wil ik behouden. Blijven werken.

Je vriendenkring, uit welke nationaliteit bestaat die voornamelijk?

De meeste vrienden zijn Belgen. Dat komt ook omdat er hier nu niet zoveel Spanjaarden meer zijn.

Welke taal spreek je thuis? Met je ouders, met je broers?

Met mijn ouders spreek ik Spaans, omdat ze geen Nederlands kennen en met mijn broers Nederlands.

Heb je moeilijkheden gehad om het Nederlands aan te leren?

Daar weet ik eigenlijk niet veel meer van. Ik was nog heel klein en dan besef je niet hoe je een taal geleerd hebt. Voor de tweede generatie is het gemakkelijker omdat ze naar school gaan, meer contact hebben met Belgen, Belgische vrienden en vriendinnen maken.

Denk je dat je ouders hier graag wonen?

Neen! Als je meer dan dertig jaar in

een land gewoond hebt, je eigen land waar je de taal van kent, je hebt je vrienden, je familie, het weer is veel beter en gezonder. En dan ineens moet je alles verlaten om in een vreemd land te gaan wonen waar je niemand kent, je verstaat ze niet, je weet niet of ze wel dezelfde gewoontes hebben of niet. Na een tijd begin je wel de mensen te kennen, die sympathiek voor je zijn of niet.

Het Nederlands is zeer moeilijk om te leren. Wat gaan deze mensen, de eerste generatie, doen? Zich afsluiten, weinig contact zoeken met de Belgische gemeenschap, alleen met Spanjaarden omgaan. Dat is dan ook de reden waarom ze steeds meer en meer heimwee naar hun land krijgen.

Denk je dat ze nog zullen terugkeren?

Zeker. Als ze beiden gepensioneerd zijn. Nu moeten ze er niet aan denken, want ze gaan nergens werk vinden. Ondertussen zijn wij, mijn broers en ik, misschien allemaal getrouwd en dan zullen ze met een geruster hart vertrekken. Ons hier achterlaten, dat is voor hen ook niet gemakkelijk.

Waarom zijn je ouders naar België gekomen?

In Spanje zelf is mijn vader, die van Jaen is, naar Bilbao gegaan, omdat er daar meer werk was, maar indien je een gewoon dagloon wilde, moest je 13 tot 14 uur per dag werken. Daarom zijn ze naar hier gekomen. Een oom van mij, die hier in een fabriek werkte, schreef hen dat de mogelijkheden hier groter waren op het gebied van studies, werk. Een beter leven.

Men heeft hier ook tijd om iets anders te doen want men doet geen overuren, men heeft dat niet nodig. Wil men avondschool volgen of met een hobby bezig zijn, dan is dat mogelijk.

Als je met vakantie gaat, is het dan naar Spanje of naar een ander land?

Naar Spanje. Ik zou zelfs niet naar een ander land willen gaan.

Julita Sanchez

De crisis en de gastarbeiders ?

België en in het bijzonder Brussel zou eigenlijk een mooiere, vredigere, intiemere plaats kunnen zijn om te leven. Indien de verschillende nationale, kulturele minderheden enerzijds en de Belgen (zeker Vlamingen en Walen) anderzijds mekaar beter zouden begrijpen, samenwerken en openstaan voor mekaar. Maar de realiteit is anders. Er is geen of weinig contact tussen de verschillende gemeenschappen en op alle niveaus is dit om één of andere reden een feit. Van de jaren van de economische 'boom' (jaren '50-'60) tot het begin van de economische crisis (begin '70) heeft de regering bijna niets ondernomen om de gastarbeiders te motiveren actief deel te nemen aan het gemeenschapsleven.

Aangezien de meerderheid van de migranten (Turken en Marokkanen) afkomstig waren van het platteland, wisten ze weinig af van en hadden ze praktisch geen contact met een moderne industriële samenleving. Hier aangekomen moesten ze als het ware van de ene dag op de andere overschakelen van een agrarisch naar een industrieel systeem. Daarbij werden ze hier op sociaal-kultureel vlak ook nog verwaarloosd. Het is dan ook normaal dat ze de meeste westerse waarden verwierpen en wantrouwig waren actief deel te nemen aan het sociaal-kultureel leven. Dit is o.a. één van de vele redenen waarom ze in semi-getto's gingen samenwonen.

De kinderen van de gastarbeiders kunnen de taal van hun ouders meestal nog lezen noch schrijven. Dikwijls is hun Frans of Nederlands ook zwak. Ze zijn zich niet bewust van de vroegere levenswijze van hun ouders in hun land. Ze lopen als het ware verloren tussen twee realiteiten (wij zijn vreemdelingen in Marokko en gastarbeiders in België). Indien de oude generatie zichzelf heeft kunnen in stand houden door de droom ooit terug te gaan, dan is deze droom voor de nieuwe generatie een nachtmerrie geworden. De politieke en economische situatie van het herkomstland trekt hen op geen enkele wijze aan. Ze zijn een westerse levenswijze gewoon geworden en hun konsumptiepatroon voor materiële zaken is hetzelfde geworden als dat van de Europeanen. Het is ongetwijfeld zo dat de economische crisis in Europa verergert. Maar de kloof tussen de levensstandaard in de derde-wereld-landen en die in Europa wordt nog groter. Daarbij neemt de bevolkingsgroei nog bestendig toe in de derde wereld. Miljoenen mensen komen elk jaar op de arbeidsmarkt terecht met steeds

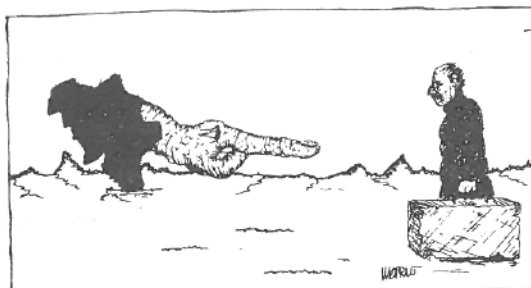
minder hoop werk te vinden. De industriële wereld is in grote mate verantwoordelijk voor deze politiek-economische situatie in die landen. Al deze factoren in acht nemend zou men kunnen zeggen dat de meerderheid van deze mensen en vooral van de nieuwe generatie hier zal blijven wonen, hoe moeilijk de situatie ook is. De nieuwe generatie is weinig en dikwijls verkeerd ingelicht over hun cultuur, godsdienst, ... Het is dan ook moeilijk hen een andere cultuur, andere sociale normen te leren waarderen of ervoor open te staan. Noch de Belgische regering, noch de respectieve regeringen van de herkomstlanden hebben een ernstige poging ondernomen om hen hiervoor te sensibilise-

ren. Want voor de Belgische regering waren ze een economische noodzaak, voor hun eigen regering een waardevolle bron van deviezeninkomsten. Politieke bewustwording of verandering in het statuut van de migranten zou voor deze politieke regimes op de lange duur nadelig kunnen uitvallen.

Wat kunnen we doen om de nieuwe generatie te helpen, is het onderwerp van het volgende artikel in de KOEBEL.

KOEBEL is het maandelijks blad van vzw De Koepel, Gallaitstraat 76, 1030 Brussel.

Rachib

De Migrant

Ik ben te gast in uw land
Ik ben om op te speken en om uit te schelden
Ik heb geen mond alleen mijn handen om te werken
Want mij noemen ze maar "migrant"

Ik werk dag en nacht, om naar mijn land terug te keren
Mijn kinderen zonder toekomst, mijn vrouw verloren in deze
bisare wereld en geïsoleerd
Ik probeer mijn verdriet en opgekropte woede te verdrinken, om alles te vergeten
en aan die mooie tijden te denken in mijn land
Want mij noemen ze maar "migrant".

Ik kleed mij mooi en ga zaterdag uit, maar overal zijn de deuren voor mij gesloten
Want overal staat "verboden voor vreemdelingen"
Ik kijk naar al die lachende gezichten die binnen gaan en
krop mijn woede op, en ga me bedrinken om mijn verdriet te vergeten
Ik was altijd welkom, nooit sloot men een deur voor mij in mijn land
Maar hier!
Ben ik een "migrant".

Eens ga ik terug naar mijn land, en zal die moeilijke tijden
vergeten, maar er zullen altijd mensen zijn die zich
voelen zoals ik
Want ons noemen ze "migranten".

Fatima Maher

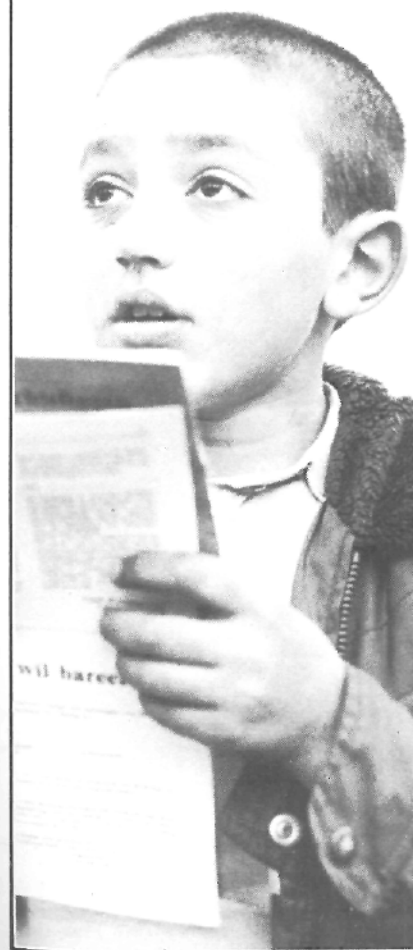
ik wil bareel

Naam :
Adres :
Functie :

° Neemt een abonnement tegen 250F/jaar. Overschrijving op rekening 001-0967311-06 van Bareel met vermelding "abonnement 1982"

° Bestelt ... promotienummers (Bareel nr. 14) tegen 30 fr. per exemplaar. Overschrijving op rekening van Bareel met vermelding "promotienummer(s)".

Opsturen naar :
Administratie Bareel
Brabantstraat 176
1030 Brussel

Dokumentatie

Deze rubriek wordt verzorgd door de dokumentatiediensten van Bareel en O.C.G.B.
Materiaal ter aankondiging kunt u zenden aan Bareel, Christine Van der Heyden, Gallaitstraat 78, 1030 Brussel.

Turkije

Het dubbelnummer 2/3 van de 'Turkije-krant, nieuws over Koerden en Turken' is uit. Met informatie over de situatie in Turks-Koerdistan, de gevolgen van het IMF-beleid voor de bevolking en de houding van de staatsvakbond TURK-IS, speciale aandacht voor het proces tegen de fascistische MHP, berichten uit de Turkse en Koerdische gemeenschap in Europa.

Losse nummers te bestellen door overmaking van fl. 6,- + fl. 2,10 porto op giro 4251574 t.n.v. Stichting Turkije Informatie, Postbus 101 6500 AC Nijmegen

Abonnementen (6 nummers) : fl. 25,-

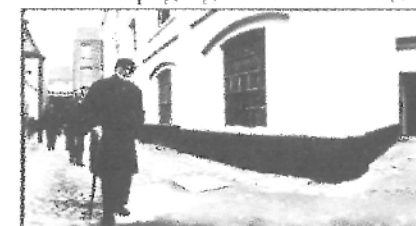

Immigranten, een poging tot benadering

een realisatie van de fotografieafdeling van de Koninklijke Akademie van Gent.
Prijs : 100 fr. (+ 20 fr. verzendingskosten) - te bestellen via het V.O.-C.O.M., Gallaitstraat 76, 1030 Brussel (tel. : 02/216.78.19).

Naar aanleiding van een tentoonstelling van foto's over migranten werd een selectie van de tentoongestelde werken afgedrukt in dit boek. Ter illustratie van de foto's werden kort de problemen van de migrant zich situeren (werk, huisvesting, tweede generatie, gezondheidszorg, enz.) aangegeven.

IMMIGRANTEN een poging tot benadering

Tolkencentra

Sinds 15 januari heeft het Onthaalcentrum voor Gastarbeiders van Brussel een tolkdienst opengesteld voor de gezondheidssector. Huisartsen, specialisten, verplegend personeel, ziekenhuizen en al wie bij de gezondheidszorg betrokken is, kan een beroep doen op het tolkencentrum voor de vertaling van Arabisch en Turks in het Nederlands of het Frans. Nederlands en Frans worden voor de patiënt vertaald in het Arabisch of Turks.

De tolkdienst is bereikbaar alle werkdagen van 9.00 u tot 12.30 u en van 14.00 u tot 16.00 u via telefoonnummers 02/216.08.25 en 02/216.21.77.

Een uitbreiding wordt voorzien voor april 1982.

Ook in Antwerpen opent op 1 maart een tolkencentrum de deuren voor wie met een taalprobleem Turks-Nederlands of Arabisch-Nederlands te kampen heeft.

Kontakt kun je opnemen op verschillende manieren. Via de telefoon, schriftelijk of 'live' op het kantoor van het Tolkencentrum v.z.w., Belegstraat 69, 2000 Antwerpen. Tel. : 031/37.71.39.

Permanenties op werkdagen tussen 10.00 u en 13.00 u en tussen 14.00 u en 19.00 u.

ATTENTIE

Bareel is verhuisd.
Ons nieuw adres is :
**Brabantstraat 176,
1030 Brussel**
Telefoon(voorlopig) :
02/216.78.19

Platform Migrantenorganisaties in Vlaanderen
Gallaitstraat 76
1030 Brussel
02/216.78.19

Wel, wel, nog nooit van gehoord. Het gemakkelijkst om te weten wat het is, is natuurlijk te bellen. En om U dat werk te besparen besloten we om zelf eens de telefoon ter hand te nemen. ring ring...

VOCOM: Hallo VOCOM, goeie morgen.

B: O sorry, ik meende het Platform te bereiken.

VOCOM: Dat is hier ook, een ogenblikje...

Dat lijkt me al een mooi begin. Waarschijnlijk zal het niet veel zaaks worden. Even afwachten toch.

Platform: Hallo met het Platform.

B: Goeiedag meneer. U spreekt met de redactie van Bareel. We hebben onlangs ergens uw adres gevonden en vermits we nog nooit van uw organisatie gehoord hadden, zouden we graag wat meer vernemen. Wat is dat Platform?

P: Moeilijk is dat niet als je de naam volledig leest. Het is een overkoepelend orgaan van alle migrantenorganisaties in Vlaanderen en gedeeltelijk voor Brussel.

B: Wat bedoelt U gedeeltelijk voor Brussel?

P: Wel het is duidelijk dat onze organisatie zich richt tot Nederlands-spreekende migranten. Niet dat we daar zo strikt in zijn, want er wordt hier een aardig mondje Frans gesproken.

B: Toen ik hoorde op het VOCOM terecht gekomen te zijn, dacht ik dat het Platform een werkgroep van dat VOCOM was.

P: Neen, we zijn een volwaardige eigen organisatie die in feite een tegenhanger van het VOCOM is. Net als het VOCOM zijn we een overkoepelend orgaan, maar van alle migrantenorganisaties. De structuur bestaat dus uit uitsluitend migranten uitgezonderd 1 Belgische afgevaardigde van het VOCOM en de coördinator als BTK'er. Het coördinatiecomité of de raad van beheer is gevormd vanuit delegaties per nationaliteitsgroep. Elke nationaliteit heeft recht op 3 effectieven en 3 plaatsvervangers, die de grote

tendenzen binnen elke nationaliteitsgroep vertegenwoordigen.

B: Maar wie heeft die mensen gekozen?

P: Wel, elke nationaliteitsgroep bestaat uit verschillende leden die zich akkoord verklaren met de Platformtekst. En dit is dus belangrijk. Er werd een tekst gemaakt waarin allerlei punten opgenomen werden waar migranten problemen bij hebben. Deze tekst is dus een platform waar elke democratische (migranten)organisatie kan achter staan. Wie lid wenst te worden moet zich dus ook akkoord verklaren met deze tekst. Eens dat gebeurd is wordt men in principe lid van het Platform en tevens van z'n eigen nationaliteitsgroep. Die nationaliteitsgroep heeft een algemene vergadering gehouden en 6 mensen gekozen die hun nationaliteit vertegenwoordigen binnen het Platform. Op dat ogenblik zijn die mensen ook verantwoordelijk voor de eigen nationaliteitengroep. Zij vormen dus de raad van beheer van hun nationaliteit en zijn dan zoals reeds gezegd, lid van het coördinatiecomité (RvB) van het Platform. Buiten de nationaliteitsgroepen zitten er dan nog vertegenwoordigers van de vakbonden en van het VOCOM.

B: Ik zal maar niet vragen om dat even te herhalen zeker?

P: Ja, U moet begrijpen dat dit telefonisch moeilijk uit te leggen is, maar bondig:

1. Er bestaat een Platformtekst en op basis van deze tekst kan men lid worden van het Platform.
2. Het Platform bestaat uit verschillende nationaliteiten.
3. Per nationaliteit bestaat er een algemene vergadering die haar leden kiest, om hen te vertegenwoordigen binnen het coördinatiecomité.

B: Maar waarom moest er nu een afzonderlijke organisatie voor opgericht worden. Er bestaan toch voldoende overkoepelende organisaties die zich met migranten bezig houden.

P: Ja, misschien heb je die laatste term niet opzettelijk gekozen, maar daar ligt het hem juist, "bezig houden met migranten" alsof ze zelf niet voor hun rechten kunnen opkomen. Daarbij komt dat, spijs alle goede bedoelingen, men vanuit Belgische organisaties dikwijls tegenovergestelde dingen wil dan de migranten. Zulke dingen ondervind je pas als migranten onder elkaar standpunten bepalen. Meestal komt men ook met die organisaties in contact die al geruime tijd rond de problematiek bezig zijn, waardoor het moeilijk is voor een mi-

grant om te kunnen volgen. Heel wat onderwerpen moeten meer op hun manier behandeld worden. Het is duidelijk dat dit heel wat langzamer zal gebeuren, maar het is de enige manier om hen er echt bij te betrekken. Ook bij officiële instanties en de overheid zal men eraan moeten wennen om samen met migranten te praten in plaats van met Belgische belangenbehartigers.

B: Wat is de uiteindelijke bedoeling?

P: Een zo representatief mogelijk orgaan te zijn waar officiële instanties en de overheid niet aan voorbij kunnen.

Op een democratische wijze willen we standpunten formuleren die door de hele migrantengemeenschap ondersteund worden. Dit wil zeggen dat er zoveel mogelijk migrantenorganisaties bij de besluitvorming betrokken moeten worden. En door onze structuur is dat mogelijk. Ten eerste langs de nationaliteitsvergaderingen en ten tweede langs de jaarlijkse congressen waar alle leden op uitgenodigd worden. Hopelijk komen we nog tot regionale bijeenkomsten om al te grote verplaatsingen te vermijden, maar dat is toekomst.

B: Het lijkt me alsof we nog heel lang kunnen voortpraten en ik ben ervan overtuigd dat dit ook belangrijk zou zijn, maar ons gesprekje was louter bedoeld als kennismaking. Bedankt voor de informatie en nog veel succes.

P: Bedankt, maar wat is Bareel eigenlijk?

B: Hallo, ... hallo ... de lijn is heel slecht voor het ogenblik, ik denk dat er een storing is.

Toen gooide ik maar gauw de hoorn neer.

Toekenning van paspoorten aan Marokkanen in het kader van de gezinsvereniging

In Bareel nummer 15 wezen wij erop dat Marokkanen, wiens familielid in België niet effectief tewerkgesteld was, moeilijkheden hadden om paspoorten te bekomen en dus naar België te komen om dit familielid te verzoeken.

Eind december 1981 deelde het Marokkaans Consulaat-Generaal te Brussel mee dat deze moeilijkheden opgelost waren en dat familieleden van regelmatig in België verblijvende Marokkanen die naar hier wensen te komen in het kader van de gezinsvereniging, een paspoort bekomen ook al is hun familielid ziek of werkloos.